Զ. ՏԱՐԻ 1556 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 4381 ԱՐԵՎ 3 ՇԱԲԱԹ 11 ՄԱՐՏ 1889 Ն. Տ. 23 ՄԱՐՏ 1889 20 ԲԷՃԼԻՊ 1306

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՌ ԵՒ ԻՍԿ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزتەسى اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գահեկան Շարժագ	160
» » Վեցմսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Ցսար երկիրներէ տարեկան Ֆրանք	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է Խմբագրութեան զրկուած Նամակ կամ գրութիւն ետ չառնուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 11 ՄԱՐՏ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱ

ՊՈՒԼԱՆԺԷ Ի ԳԱՒԱՌՍ

Պուլանժէ զօրավարին գաւառական պտոյտին վրայ երէկ տեղեկութիւն տուինք։ Փարիզի մէջ Պուլանժէ զօրավարին Միապետականաց հետևողներ Հանրապետականաց դէմ ունեցած Հանրապետական զգացումներու արտայայտութիւն ընել, երկու կողմերն հաւասարապէս իրեն դաշնակից ունենալու յուսով։ Այս քաղաքականութիւն ցայս վայր յաջողեցաւ իրեն, և կ'երևի թէ ժողովրդեան մեծագոյն մասին պաշտմունքեան շնորհիւ, այսուհետև ալ պիտի յաջողի։ Պուլանժէ զօրավար և իւր գլխաւոր աջակիցք Փարիզի մէջ խորհրդակցութեամբ պատրաստած էին մէկ մէկ ճառեր, զորս կարդացին գաւառային գումարումներու մէջ։

* * *

Պ. Նաքէ, Ծերակոյտի անդամ, որուն իբրեւ Հայրենասիրաց Դաշնակցութեան վարիչներէն մին դատի ենթարկուին արտօնեց այդ ժողով, այս գաւառային պտոյտին մէջ Զօրավարին գլխաւոր աջակիցն եղաւ։ Պ. Նաքէ Ֆրանսայի ժամանակակից ներքին քաղաքականութեան մէջ անուն մ'ունի իբրեւ հեղինակ ամունաբաժման օրէնքին, որոյ շնորհիւ մուտ գտաւ Ծերակոյտին մէջ։ Իւր բանախօսութեամբ ի Թուռ, Պ. Նաքէ պնդեց թէ «Սահմանադրութեան վերաքննումը միակ միջոցն է ամեն Ֆրանսացիներն Հանրապետութեան շուրջ համախմբելու։ Թոյլատու և ներողամիտ Հանրապետութեան մը Պոնապարթեանք ես կրնան յարիլ։ Անոնք որ կը կարծեն թէ Կայսրութիւնը ժողովրդական կառավարութեան մը լաւագոյն ձեւն է, ինչպէս և անոնք որ Կայսրութիւնը կառավարական իդեալը, կատարեալագոյն ձեւը նկատելով հանդերձ, զայն վերահաստատելու անկարելիութեան համոզուած են, կրնան յարիլ այնպիսի ազատական Հանրապետութեան մը։ Պոնապարթեանց և Հանրապետականաց միջև կեցած տարբերութիւնը սոսկ թիւրիմացութիւն մ'է։ Եթէ Կայսերականք, իշխանութեան սկզբունքին պաշտպանք, կայսերական ծագման մէջ կը մարմնաւորեն զայն, Հանրապետականք, ազատութեան պաշտպանք, կը մոլորին՝ նոյն սկզբունքը խորհրդարանական դրութեան մէջ մարմնաւորելով։ Իսկ Արքայականք հայրենասէրներ են։ Կը ճանչին ազգին վեհապետութիւնն։ Անոնցմէ շատեր համոզուած են թէ արքայական վերահաստատումը նոր և անպարմանալի բաժանումներ յառաջ պիտի բերէ։ Կրօնային խնդրոյն վրայ ամենակարեւոր է համաձայնութիւն մը գտցնել։ Այս խնդրոյ լուծումն ազատութեան մէջ պէտք է որոնել։ Աշխարհականացումը պէտք է լինի այն խնդրոյս շահակիցներուն մէջ համաձայնութեամբ։ Եկեղեցւոյ և Պետութեան բաժանումը խորհրդարանին կողմէ պարտադրուելու չէ ազգին վրայ։ Ազգն ինք այս խնդրոյս վրայ իւր կամքն ուղղակէս պէտք է յայտնէ ժողովրդային վճռով մը (referendum), ինչպէս կայ Զուիցերիայի մէջ, ուր կարեւոր խնդիրներու վրայ ազգին կամքը կը հարցուի, և ազգն այո՛ կամ ո՛չ քուէարկելով, իւր դերագոյն վճիռը կուտայ։ Այս է դերազանց միջոցն որով կուսակցութիւնք կրնան հաշտուիլ։ Եթէ Ֆրանսայի ժողովրդեան մեծամասնութիւնն որոշէ պահպանել պապական իշխանութեան և ֆրանսական կառավարութեան միջև դարուս սկիզբը գոյացեալ դաշնագիրը (Concordat), խնդիրը պէտք է կարգադրուած համարուի իբր 20 տարուայ համար։ Բայց Պուլանժէականութիւն հակառակ է քաղաքական հալածանք և կրօնային հալածանք ենթադրող ամեն տնօրինութեանց։»

* *

Պուլանժէ զօրավար, այն բանախօսութեամբ զոր կարդաց, քաւ թէ «սա երեք բառերով կրնայ սահմանել հիմ նպատակն «Ազգային հանրապետական կուսակցութեան», որ զինք պետ ընտրած է։ Ամենայնիվ հանրապետութիւնը, վերահաստատել իշխանութիւնն և երաշխաւորել ազատութիւնն։ Այն փոքրիկ բռնապետներն որք իւրացուցած են և իրենց շահուն կը գործածեն հանրային իշխանութիւնն, որք ապստամբ են ազգին հռչակեալ կամաց դէմ, իրենց ի գործ դրած նոցկալի բռնակալութիւնն պաշտպանելու համար, կ'ամբաստանեն զիս թէ բռնակալութիւն կը խորհիմ, դաշնակցելով արքայական և կայսերական կուսակցութեանց հետ, և Հանրապետութիւնը տապալելով։ Բայց սուտ են այս ամբաստանութիւնք։ Իրե՛նք վանդած են ու կը վանդեն Հանրապետութիւնն՝ իրենց հալածող և ինքնասէր քաղաքականութեամբ։ Ո՞չ ապաքէն ազգը զայրացած է իւր այժմեան կառավարողաց դէմ, որք Ֆրանսան իրենց մէջ բաժնած են, և երկնացոյցէն լիաձեռն նպաստներ կը քաղեն իրենց համար և իրենց պարագայներուն համար, և ընտրական յանձնումը կ'երգրաձգեն՝ զլանալով Երեսփոխանութեան լուծումն և նոր Երեսփոխանութեան մ'ընտրութիւնը, որով առաջիկայ Արուեստահանդէսին յաջողութիւնը կը վտանգեն։ Իսկ ես Հանրապետութեան քայքայումը միաբէ չանցունելի զատ, ամեն բարի Ֆրանսացիներն իմ շուրջս կը հրաւիրեմ՝ Հանրապետութիւնն ամրացնելու և մաքրելու համար։ Զեմ քններ եթէ իմ գաղափարս յարգողներն ո՛ր կուսակցութեան կը վերաբերին. սիրո՛վ թէ հաշուով կը յարին ինձ։ Այն Պահպանողականք որք ինձ կը հետեւին՝ հակցած են թէ Միապետութիւնն՝ ո՛չ մէկ ձեւերքիւ չի կրնար վերահաստատիլ առանց բուռն ցնցմանց։ Ինչո՞ւ կը վարանին երկրին կամքը հարցնելու։ Եթէ կը վախնան թէ երկիրը պիտի խնդրէ «Կայսրութիւն կամ «Թագաւորութիւն», ուրեմն կ'խոստովանին թէ իրենց (հանրապետական կառավարողաց) իշխանութիւն վերջացած է, և հակառակ երկրի կամաց կը վարին գործերն։ Սարդ է թէ ժողովուրդը բացարձակապէս կ'ատէ Խորհրդարանականաց հարատև հարիւ խմբակն որ իշխանութեան վրայ է։ Բայց ժողովուրդն, եթէ կ'ուզէ միանգամ ընդ միշտ վերջ տալ այս խրամբակին, ո՛չ նուազ կը փափաքի նաեւ պահել հանրապետական ձեւն կառավարութեան։ Այս է գոնէ իմ համոզումս, և ամեն կուսակցութեան պատկանեալ անձինք որք իմ շուրջս կը համախմբին՝ դիտեն թէ յանուն հանրապետութեան՝ խօսելով եւեթ կրնան ընկերակցիլ մեզ։ Բայց Հանրապետութիւնն ընդունելով, կ'ուզեն որ ազատական և թոյլատու Հանրապետութիւն մը լինի, և իրենց դաւանութիւնք յարգուին։ Հանրապետութիւն, ինչպէս կ'ըմբռնեմ ես, պէտք է նուիրագործէ ամեն ազատութիւններն, և կրօնային հանդարտութիւն բերէ երկրին, բացարձակ յարգելով ամեն հաւատալիքներ և ամեն կարծիքներ։ Երկդիմութիւն պէտք չէ այլ եւս։ Իմ կէս նպատակիս է Հանրապետութիւնն, բայց ոչ-խորհրդարանական Հանրապետութիւն մը, որ զօրեղ կառավարութիւն մը տայ երկրին, պաշտպանէ սակարները, աղքատները, պզտիկներն, Հանրապետութիւն մը որ ամենայն եռանդեամբ հոգածու լինի ժողովրդեան շահուց, յարգէ անհատական ազատութիւնն ամեն ձեւերու տակ, և ի վեր քան զամենայն՝ խղճի ազատութիւնն, որ ամեն ազատութեանց առաջինն և ամենէն յարգելին է։ Կեցցէ՛ Ֆրանսա, Կեցցէ՛ Հանրապետութիւն, Կեցցէ՛ ազատութիւն։»

* *

Կառավարութեան առիթ չտալու համար որ միջամտէ և ցրուէ այս պուլանժէական ցոյցերը, պուլանժէական հասարակութիւնն հանդարտ ընթացք մը բռնեց, և ո՛ և է խռովութիւն չծագեցաւ։ Նոյն օրն ուր Պուլանժէ այն բանախօսութիւնը կը կարդար, Նիսի առաջին գաւառական խորհուրդն իրեն անդամ ընտրեց զինք։ Պուլանժէ մարտ 17ին Փարիզ վերադարձաւ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊՆ Ի ՓԱՐԻԶ

ՔՈՆԹՈՒԱՌ ՏԷՍՔՈՆԹԻ ՔԱՑՔԱՑՈՒՄԸ

Թռ. իւր այս երկուշաբթի աւուր (18 մարտ) միջօրէին եռաքը գրուած սեղանաւորական յօդուածին մէջ, Փարիզի հրապարակին կա ուեթեան վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ։

«Ցեռ այն երկու գումարմանց որք երէկ իրիկուն և այս առաւօտ տեղի ունեցան Ելմոական պաշտօնատան մէջ, և որոց ներկայ էին Փարիզի սեղանաւորական բարձր դասուն անդամք և ներկայացուցիչք, Քոնթուառ ա'նքանթի գործողութեանց շարունակման համար կարեւոր դասուած 40 միլիոն ֆրանն ստորագրեցաւ ու երաշխաւորեցաւ ներկայից կողմէ։ Սակայն մի՝ Նորդենէրն երեք միլիոն ֆրանքն ստորագրելով, փափաք յայտնեցին որ կառավարութիւնն յարգել տայ Սակարանի գործողութեանց վրայ այժմեան օրէնքները։

«Ելմոական պաշտօնատան այս վերջին գումարմանց մէջ որոշուեցաւ որ երբ Քոնթուառը լուծուի՝ հաշուց կարգադրմամբ, նոր ընկերութիւն մը անմիջապէս կազմուի Comptoir national d'escompte անուամբ։ Այս ընկերութեան վարչական խորհրդոյ անենապատութիւնը պիտի յանձնուի կամ առ Պ. Տրնորմանոի, նախկին կառավարիչ Ֆրանսայի Դրամատան, կամ առ Պառոն Հոթինկէր, և կամ առ Պ. ոը Ժէրմինի։ Քոնթուառ ա'նքանթի հաշուեյարդարութեան (liquidation) գործը պիտի յանձնուի առ Պ. Միշօ, երբեմն նախագահ Սէնի (Փարիզի) առեւտրական դատարանին։»

* * *

Փարիզէ առ Թ-յդ հեռագրուած տեղեկութիւններէն կը տեսնենք թէ Ֆրանսայի Դրամատան տնօրէն խորհուրդը մարտ 17 ի երեկոյն նիստ մ'ընելով որոշեր է իւր կողմէ 20 միլիոն ֆրանք աւելցնել արդէն փոխ տուած 100 միլիոն ֆրանքին վրայ, պայմանաւ որ 40 միլիոն ֆր. ն մնացեալ մասն ալ միւս դրամատունքն ստորագրեն։ Պարոնայք Ռոշիլտք հեռեւապէս ստորագրեցին 3.000.000 եւս, Քրէտի Ֆոնսիէ՝ 2.000.000, երեք միլիոն Սակարանի միջնորդք տուին և մնացեալ 12 միլիոնն ալ զանազան հաստատութիւնք և մասնաւոր սեղանաւորք, որք Ֆրանսայի Դրամատունն երաշխաւորեցին՝ իրենց ստորագրած գումարին հաւասար քանակութեամբ վճարուց դէմ։

* *

Թայմսին փարիզեան թղթակիցը կը հեռագրէ. «Քոնթուառ ա'նքանթին կացութիւնը ծանր մտահոգութիւն կ'ազդէ այսօր եւս (17 մարտ)։ Կ'ըսուի թէ անոր օգնելու համար ցարդ եղած ջանքերն անբաւական էին, և մեծագոյն վտանգին առաջն առնելու համար նոր և մեծ գումարներ պէտք են։ Քոնթուառի և ուրիշ թղթոց շարունակ իջնելը կը ցուցնէ թէ հասարակութիւնը կը հասկնայ կացութեան ծանրութիւնն, և կը մակարերուի թէ լոկ Մեծագոյց Ընկերութեան գործը չէր սկզբնապատճառ այս կացութեան, այլ առաջուընէ կային ուրիշ պատճառներ կը վախցուի թէ այնպիսի իրողութիւններ պիտի յայտնուին որք ծանր պատասխանատուութեան պիտի ենթարկեն զանոնք որոց պարտքն էր իրաց վիճակը ժամանակին պարզել, փոխանակ բաժնետէրներէն անդամ ծածուկ պահելու։»

ՓԱՆԱՄԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Փանամայի Ընկերութեան արդի կացութեան վրայ Փարիզի գլխաւոր լրագրաց հաղորդուած ծանօթութեան մը նայելով, այս Ընկերութեան հաշուեյարդար Պ. Ֆրեսնէ ջրանցին աշխատութեանց պայմանագիրներուն հետ կնքեալ դաշնագրութիւններու քիչ մը ժամանակի համար եւս երկարձգած է, որպէս զի կատարուած շինութիւնք և հաւաքուած չինուածանիւթք երեսի վրայ չմնան, մինչև որ նոր կարգադրութիւն մը լինի։ Վերջապէս Ատենին վճիռն, որ բեկանեց առեւտրական դատարանին վճիռն և Փանամայի ընկերութիւնն իբրեւ ոչ-առեւտրական և սոսկ քաղաքային ընկերութիւն մը հռչակեց, նոր այժ մը տուած է Պ. Ֆրեսնէի օրինական կացութեան, և այժմ Պ. Ֆրեսնէ կ'աշխատի նոր ընկերութիւն մը կազմել, որ ջրանցին աւարտումն ապահովելով հանդերձ, փնտռ-ել ալ վերապահէ Փանամայի Ընկերութեան պահանջատերց շահերը։ Թէեւ Պ. Ֆրեսնէ յոյսը չէ կտրած, բայց հրապարակին այժմեան տրամադրութիւնք յոյժ անենպատաս են յանուն Փանամայի նոր փոխառութեան մը կնքման։

Կը յիշուի թէ առնուազն 600 միլիոն ֆր.ի պէտք կը ցուցուի՝ Փանամայի ջրանցին շինութիւնն աւարտելու համար։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Պերլինէ կը հեռագրուի թէ կոմս Հէրպերթի Պիսմարք Լոնտոն գացած է՝ անգլուգերմանական անհամաձայնութեանց վերջ մը տալու և երկուց Տէրութեանց միջև համաձայնութիւն գոյացնելու համար։

Հեռագրին ակնարկած անհամաձայնութիւնք առաւելապէս Գերմանիոյ և Անգլիոյ Արքունեաց անհամաձայնութիւնք պէտք է լինին. զի օրուան քաղաքական խնդրոց վրայ ծանր գժտութիւն մը չկայ լորտ Սալիսբրիի նախարարութեան և Պիսմարք իշխանին միջև։ Բայց Վիլհելմ Բ. կայսեր և իւր խորհրդականաց Ֆրեսերիկ Կայսեր այրւոյն նկատմամբ բռնած ընթացքին պատճառաւ յայտնի է թէ Վիքթորիա թագուհին շատ վշտացած է, և որովհետեւ՝ պատշաճից օրէնքն յարգելով՝ Վիլհելմ Բ. կը փափաքի այցելութիւն մը տալ իւր մեծ-մօր, բնական է որ գերման կառավարութիւնը փափաքի նախապէս համաձայնութիւն մը գոյացնել գժտութեան նիւթ եղած կէտերուն վրայ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

Փէշթ, 19 մարտ։—Այսօր, Երեսփ. Ժողովոյ նիստէն յետոյ, Բոլման Սամուել անուն երիտասարդ մը ուղիղ խորհրդարանի բակին մէջ նոխատել 70ամեայ Երեսփոխան մը, Իմէրիք Իվանքա։ Երեսփոխան կէտէն Ռոհանչի, որ Պ. Իվանքայի օգնականն հասաւ, երեսին հարուած մ'ընդունեց։ Պ. Ռոհանչի բէվոլվէր մը քաշելով կը բակ ըրաւ ուսանողին վրայ, զոր թեթեւապէս վիրաւորեց։ Այս դէպքին վրայ, ուսանողք աղմկալի ժողով մ'ընելին, և ցոյցեր տեղի ունեցան փողոցներու մէջ։

—Լոնդոն, 19 մարտ։—Երեսփ. Ժողովոյն մէջ, Լորտ Ռորտ Համիլթըն ծանոյց թէ Անգլիա հաւանած է իւր թեւարկութեան ներքեւ առնուլ Հէրվէյեան Արշիպելագոսին (ի Խաղաղական Ովկէանոս) պատկանեալ մեծասան կղզիներ։ Սըր ճէյմս Ֆէրկիւսըն յայտարարեց թէ միջազգային օրէնքաց ա՛չ մէկ յօդուածն իրաւունք կուտայ բրիտանական կառավարութեան դերման կառավարութիւնէն հաստատում պահանջել ի Զանզիբար հաստատեալ անդլիական հպատակ հնդիկներուն կրած վնասուց փոխարէն։

—Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարար Թոլստոյ կոմս Պաղետոնու առաջ Միքայեանոր յանձնեց ի նպաստ Աշինովեան ձեռնարկութեան հանգանակեալ 20.000 ռուպլին, և նոյն նպատակաւ ամեն նոր հանգանակութիւն արգիլեց։ Ցնոր տնօրինութիւն Աշինով պարտի բնակիլ Տփղիսի մէջ։ Իւր խումբը կազմող մարդիկ կառավարական հրամանաւ ցրուեցան։

—Զարը խորհուրդ տուեր է նաթալի թագուհւոյն՝ առ այժմ Սերպիա չերթալ։

—Վիքթորիա թագուհին անցեալ շաբթուն ի Պիառիզ կառքով շրջած միջոցին սպասուհւոյ մը պատահեցաւ որոյ գիրկը մանկիկ մը կար։ Կառքը կեցնելով, մանկիկին նայեցաւ և քիչ մը զուարճախօսութիւն ըրաւ։ Սպասուհին, որ անգլուհի մ'էր, այնչափ շուարեցաւ և չիմացաւ վեհափառ թագուհւոյն դէմ առ դէմ խօսակից գտնուելով, որ վախէն եւ դարձաւ և փախաւ, մանկիկը թողլով Վեհ. թագուհւոյն քով։ Ն. Վեհափառութեան թիկնապահներէն մին դժուարաւ բռնեց սպասուհին, որուն հարցուց թագուհին թէ «մանկիկն որո՞ւ զաւակ է»։ Սպասուհին անուանեց Պիառիզ գտնուող անգլիացի բժիշկ մը, Տքթ. Մ.։ «Ուրեմն ըսէք Տքթ. Մ.ի թէ շատ գեղեցիկ մանկիկ մ'ունի»։ Այս դէպքն հեռագրող անգլիացի թղթակիցը կը յարէ թէ Վիքթորիա թագուհին շատ առիթներով տեսած է որ երբ հասարակ ժողովրդեան պատկանող անգլիացիներու և անգլուհիներու հետ խօսիլ ուզէ, նոքա միշտ կը շուարին, կը չիմացին, մինչ ուրիշ ազգաց գեղացիներն անգամ իրենց բնական ընթացքը չեն փոխեր երբ Ն. Վեհափառութեան հետ խօսակցելու պատիւն ունենան։ Այս պատճառաւ թագուհին կը յօժարի իւր ազգէն զատ ուրիշ ամեն ազգի հասարակ ժողովրդեան հետ բարեհամբաւ խօսակցիլ։

—Վիեննայի լրագիրը կը պատմեն գայթակղալից դէպք մը որ պիտի փոխեցնէ Ռուսոլֆի Իշխանին վերջնական թաղումն։ Ցայտնի է թէ Իշխանին մարմինը դագաղով գրուած (և ոչ թաղուած) Վիեննայի Քափուչինեան վանքին ստորերկրեայ գամբարանին մէջ, ուր այցելուաց ուխտաւորաց մուտքն արտօնեալ է։ Արդ, այս օրերս ոստիկանութիւնն իմացաւ թէ այս բարեպաշտ և հեռաքաջիր հասարակութեան հետ հոն մուտ գտած են նաև գողեր, որք մի առ մի կողոպտած են հանգուցեալին վրայ դրուած պատկերներն, փունջերն և զանազան ծանրագին կերպասներն ոսկեղէն և արծաթեայ բոլոր զարդարանքներն։ Այս գայթակղութեան վերջ տալու համար, Քափուչինեան Միաբանութիւնը վերջնապէս պիտի թաղէ հանգուցեալին մարմինն, և պիտի տեղաւորէ պատկերը։

—Միլան թագաւոր Պելկրատ պիտի վերադառնայ մի քանի օրէն, և անտի պիտի գայ Կ. Պոլիս։ Ասոի պիտի երթայ ի Սարիա և Երուսաղէմ։

—Թանձէրէ կը հեռագրուի թէ Մարոքի արտաքին գործոց նախարարն խմբագրած է Մարոքի սուլթանին թէ անգլիական նաւատորմը Թանձէր եկած է այժ տալու համար անգլիական դեսպանին պահանջմանց ընդհանուկ հեռագրի և ուրիշ խնդրոց նկատմամբ, և չպիտի մեկնի մինչեւ որ Ն. Վեհափառութենէն պատասխան մ'ընդունի։

—) 31)(—

ԹԵՐԹՕՆ Ա.ՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ՖԷՐՆԱՆՏ

Ուրեմն Մօռիս ալ ուրիշ մարդոց նման հասարակ մա՞րդ մը էր։ Կրնար երկու սէր ունենալ սրտին մէջ։ ուրեմն Մօռիս կրնար իր շրթներովն ըսել «Կը սիրեմ զքեզ» ու չ'սիրել։ Անկնար էր այս։ Ֆէրնանտ հաղարուժէկ միջոց խորհեցաւ ինքզինքն համոզելու համար։ Իր կրակոտ և կորովի բնաւորութեան համար, յուռեդոյն բանը տարակուսելի էր։

Այն կանանց մէջ որոց հետ կը տեսնուէր Ֆէրնանտ, տեսակ մը գրագէտ կին կար որ շնորհիւ իր սիրահարին, որ բարձր և ազդեցիկ դիրք մը ունէր, համայն Բարիզը կը տեսնէր։ Արատաւորեալ յաչս աշխարհի, որ * * ի մարգիզին ընկերական ազդեցութիւնը կը կրէր, այսուհանդերձ գերագոյն կացութեան մը մէջ կը գտնուէր նա հանդէպ Ֆէրնանտի, վասն զի ամուսնացեալ կնոջ տիտղոսը թանձր վերարկու մըն է որ չատ մը ամօթալի արարքներ կ'աքօղէ, չատ մը յանցանքներ կը ծածկէ։ Տիկին տ'Օլնէյ (այս էր բարեկամուհւոյն անունը) որ մերթ ընդ մերթ բարոյալից վէպ մը, անհամ կատակերգութիւն մը իրապարակ կը հանէր, ամուսին մը ունէր ուրեմն։ Իրաւ է որ այդ ամուսինը, գրեթէ միթոսի վիճակին մատնուած, անտեսանելի էր գրեթէ միշտ, և երբ անտեսանելի էր, գէթ անձայն կը մնար։ Ֆէրնանտ խորհեցաւ այդ կնոջ գրել։

Գրիչ մը և թուղթ առաւ և ամապարանօք հետեւեալ տողերը գրեց։

«Սիրելի տիկին,

«Ինձ կը հարցունեն տիկին Մօռիս տը Պառթէլի հասցէն զոր չեմ գիտեր։ Բայց դուք, որ ամէն բանի տեղեակ էք, անշուշտ գիտնալու էք զայն։ Այրի տիկնոջ վրայ չէ խօսքս, այլ պառոնին կնոջ վրայ։

«Այն նկարիչն որ այս հասցէն կը հարցունէ ինձ և որ, կարծեմ, պառոնուհւոյն պատկերը պիտի նկարէ, կը փափագի կանխաւ գիտնալ թէ սիրուն և գեղանի՞ է այն։

«Դիտէք թէ եմ ձեր անձնուէր և երախտապարտ բարեկամուհին

ՖԷՐՆԱՆՏ»

Ցեռոյ, զանգակը զարկաւ և սպասաւորը տիկին տ'Օլնէյի տունը դրկեց։ Տասն վայրկեան յետոյ, սպասաւորը վերադարձաւ բերելով մշկահոտ փոքր նամակ մը, լատիներէն առածով մը կնքեալ։

Ֆէրնանտ դողահար առաւ տիկին տ'Օլնէյի պատասխանը։ Այդ պատասխան իր կեանքն էր կամ մահը։ Պ.ոհ մը ձեռացը մէջ այս ու այն կողմ դարձուց զայն, առանց բանալ համարձակելու։ Վերջապէս կնիքը քակեց, և իւր ամբի մը մէջէն, կարդաց.

«Սիրելի տիկին

«Տիկին Մօռիս տը Պառթէլ պառոնուհին կը բնակի իր կեսրոջ տան մէջ, տը Վառէն փողոց, թիւ 24։

«Թէպէտ, գիտէք, կանայք իրենց մէջ դիւրաւ չեն խոստովանիր այսօրինակ բաները, սակայն խօսքը մէջերնիս մնայ, ընքանչելի դեղեցկութեան տէր կին մը՝ն է այն։ Ուսոի ընկերութեանց մէջ շատ կը խօսուի այն զարմանալի տարփանաց վրայ զոր ազդած է նա իր ամուսնոյն, չքնաղ Մօռիս տը Պառթէլի, որում անշուշտ ամենօրեայ հանդիպած էք աստ անդ, այլ որ իր ամուսնութենէն ի վեր, դրեթէ աշխարհէ քաշուած կ'ապրի։

«Այս առթիւ, դու ինքդ ի՞նչ եղած ես, սիրունիկս։ Դարեր կան որ տեսած չունինք զքեզ։

«Սակայն քաջ գիտես թէ որքան կը սիրեն զքեզ ի Բռօվանս փողոց, թիւ 11։

ԱՌՄԱՆԴԻՆ Տ'ՕԼՆԷՅ»։

Այսնամակն այլ եւս տարակուսանց տեղի չէր թողուր Ֆէրնանտի։ Մօռիս ամուսնացած էր, մանկամարդ ու գեղանի կին մը ունէր, և կնոջը վրայ ունեցած սէրն առաջի կարգ անցած էր ընկերութեանց մէջ։

Ժամը տասն-մէկն էր։ միջօրէին, Մօռիս պիտի գայ ըստ սովորութեան։ Մօռի՛ս, այսինքն ուրիշ կնոջ մը ամուսինը։

Ի սկզբան, Ֆէրնանտ արտասուեց հեծկլտանօք, այլ, քանի որ ժամը կը յառաջանար, արցունքները տակաւ առ տակաւ կը ցամքէին բարկութեան հրովը։ Թուեցաւ նմա թէ յետին կաթիլները կը-բակէ էին եւ արտեւանունքը կ'այրէին։

Փողոցէն անցնող իւրաքանչիւր կառքի ձայնն առնելուն, Մօռիսի կառքին ձայնը լսել կը կարծէր։ Անիւներն իր սրտին վրայէն կը թաւալէին գոռգոռ, եւ սակայն, ամէն մէկ աղմուկին, կը ժպտէր մրմնջելով ցած ձայնիւ.

—Տեսնենք ի՞նչ պիտի ըսէ. ի՞նչ պիտի պատասխանէ։

Վերջապէս, երբ ժամը տասն-երկու զարկաւ, կառք մը կանգ առաւ դրանն առջեւ։ Անմիջապէս յետոյ Ֆէրնանտ զանգակին ձայնը լսեց եւ ճանչցաւ Մօռիսի զարնելուն ձեւը։ Վայրկեանէ մը, տասնամեայ ծածկոյ գորգերուն հակառակ, ոտից ձայներ լսեց որք կը մտենային եւ Մօռիսի քաղուածքը ճանչցաւ։ Դուռը բացուեցաւ եւ երիտասարդը ներս մտաւ, սովորականին նման հանդարտ եւ պայծառ ճակատով, եւ երջանիկ՝ որ վերջապէս կը տեսնէր զՖէրնանտ ուստից առջի երեկոյին բաժնուած էր եւ զոր ամէն առաւօտ դարերէ ի վեր տեսած չլինել կը կարծէր։

Ֆէրնանտ իր դահլէին մէջ բազմած էր, աչքն յառեալ եւ տխուր, դժգոյն դէմքօք, անշարժ, իւրաքանչիւր ձեռքին մէջ ճմրթեալ նամակ մը բռնած։ Որովհետեւ էջս մութի մէջ կը գտնուէր, Մօռիս չտեսաւ իր հմանուհւոյն դիմաց ահռելի արտայայտութիւնը, ուղղակի դէպ ի նա գնաց և ըստ սովորութեան՝ շրթներն անոր ճակտին մօտեցուց համբոյր մը գլուխչելու համար։ Ցանկարծական կարմրութիւն մը յայտնուեց Ֆէրնանտի դէմքը պատոյ դժգունութեան։ մանկամարդ կինը ոտքի ելաւ եւ քայլ մը դէպ ի ետ դնաց։

—Պարո՛ն, ըսաւ խուլ եւ դողահար ձայնիւ, պարո՛ն, սպասաւորի մը պէս ստեցիք։

Մօռիս վայրկեան մը անշարժ եւ համր մնաց, իբր թէ կայծակնահար եղած ըլլար։ այլ խսկոյն, Ֆէրնանտի դիմագծերուն այլայլումէն զարհուրած, քայլ մը յառաջացաւ դէպ ի նա, միանգամայն բերանը բանալով հարցունելու համար թէ ի՞նչ ունէր։

—Պարոն, շարունակեց Ֆէրնանտ, վատին մէկն էք դուք։ Երկու կին միանգամայն կը խաբէք, դիս եւ տիկին տը Պառթէլը։ ամուսնացած էք եղեր, իմացայ։

Մօռիս ճիչ մը արձակեց։ Կ'զգար որ երջանկութիւնը կ'անջատուէր իր սրտէն եւ վասն յաւէտ խոյս կուտար իրմէ։ Աւելի դողահար եւ յուսահատ քան այն կինն որ յուսաւատութիւնը կ'ցուցածքովն ու խօսքովը կ'արտայայտուէր, գլուխը խոնարհեցուց եւ ոտքոտի մը վրայ ինկաւ ընկճեալ, յուսահատ, շանթահար։

—Պարոն, շարունակեց Ֆէրնանտ, պատիւ և պարտականութիւն ձեր տունը կը կոչեն զձեզ, պատիւ և պարտականութիւն կ'արգելուն ինձ այլ եւս չընդունիլ զձեզ։ Դո՛ւրս ելէք, պարոն, դո՛ւրս ելէք։ Փառք երկնից, այս տեղ իմ տանս մէջ եմ ես։ Տա՛նս մէջ, կը հասկնա՞ք, պարոն, թէ ի՞նչ նկատումներ կը պարունակէ այս բառը։

Մանկամարդ կինն այնքա՛ն կը տանջուէր իր իսկ տպաւորութիւններովն որ անկարող էր լաւ գնահատելու, լաւ հասկընալու Մօռիսի ընկճումն, որ չէր ճշդողներ կացութիւն մը որ կրնար նաև անտարբերութեան նմանիլ։ ուստի անշարժ տեսնելով զՄօռիս, հանդարտ կարծեց զնա, և յարեց արհամարհոտ ձայնով մը։

—Պարո՛ն, հէգ կնոջ մը դիւրահաւանութենէն օգուտ քաղելէ յետոյ, կրնայ ըլլալ որ մտքերնուդ անցուն էք դիմադրել անոր կամաց, չարաչար գործածել ձեր ոյժն, և անոր տանը մէջ մնաք հակառակ իր կամաց։ Եթէ այսպէս է, ինձ անկ է տեղի տալ։

Եւ իր ննջասենեակը մտնելով, ճամպարանօք շալ մը նետեց ուսերուն վրայ, հանդիպած առաջին գլխարկը գլուխը դրաւ եւ զարդասենեկին մէջէն անցնելով, պատուիրեց իր սպասաւորին որ ներքնասենեակը կը գտնուէր, որ իմաց տայ Պ. տը Պառթէլի թէ ինք տուն չպիտի վերադառնար մինչեւ իրիկուն։

Հետիոտի դուրս ելնելով, թափառաց, աննպատակ, քաղաքի մէջ ներքեւ ծածկելով դէմքին դժգունութիւնը, եւ արագ քալուածքին ներքեւ ծածկելով զինքը պատող յուզումը, շատ չանցած Ֆէրնանտ ինքզինքը գտաւ Բռօվանս փողոց, տիկին տ'Օլնէյի տան հանդէպ։ Չէր գիտէր ո՛ւր երթար։ Ներս մտաւ։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՈՆԴԱԿ

ԱՄԵՆ, Տ. ԽՈՐԷՆ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

ԱՌ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԼՐՍԳԻՐՆ

Շնորհակալութեամբ կը հրատարակենք հետեւեալ օրհնաձիր Կոնդակը զոր Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրը լրագրոյս Տնօրէնութեան եւ Խմբագրութեան ուղղած է Կրօնական Ժողովոյ անօրինութեամբ, ի քաջալերութիւն Արեւելքի հրատարակութեանց ի պաշտպանութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ։

Արեւելք երբեւ հայ թերթ իւր պարտաւորութիւնն եւեթ կատարած է հերքելով ազգային Եկեղեցւոյ դէմ յարձակումներն, ուստից և դան, եւ այսուհետեւ ալ չպիտի թերանայ նոյն պարտաւորութեան մէջ, յորչափ կը ներեն լրագրութեան ծանօթ սահմանք։

Արդէն ծանուցած ենք թէ այսպիսի Կոնդակ մ'ալ ղրկուած է մեր պատուարժան պաշտօնակցին Մանչեսթէր, որուն այս ուղղութեամբ հրատարակութիւնք ընդհանուր գնահատութեան արժանացած են։

Խորէն Դանդան Յիսուսի Քրիստոսի եւ Շնորհէի Սուրբ Հոգւոյն Պատրիարք ի. Պոլսոյ եւ Վերատեսուչ Ամենայն Վիճակաց։

Յորմէ Ժամանակ հացէ գիր ողջունի և օրհնութեան առ պատուարժան Տնօրէն Ժողովն և Խմբագրութիւն Արեւելք ազգօգուտ լրագրի, որդիք մեր սիրելիք և հարազատ առաքելական Ս. Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց կալ միաձայն միշտ ընդ ամենայնմ աջոյն Բարձրելոյ հոգեկան և մարմնական բարեօք և յաջողութեամբք, ամէն։

Կրօնական Ժողովոյ Ազգային Վարչութեան ուրախութեամբ ընթերցաւ զՊատասխանիս Ձեր՝ որ ի հերքումն կարծեաց չարաբերական Հռոմայ՝ և ի խափանումն նպատակի պառակտելոյ զողորմս Սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի։

Օրհնելով մեր գովանի այդ վասակդ հոգեւորական ի չնութիւն Եկեղեցւոյ և ի յորդորս Միաբանութեան լուսածնունդ զաւակաց Սրբոյ Էջմիածնի քաջալերեմք յոյժամ և ո՛րպէս դէպն լինիցի արիանալ հանապազ եւ ջանալ ա՛չ զուզութիւն դատութեան միայն՝ այլ և զսրբութիւն նախկին ծիսիցն և կարգաւորութեանց և զինքնակացութիւն կառավարութեան Աստուածահիմն կաթուղիկէ եկեղեցւոյ Ազգիս ծաւալել քաղցրութեամբ և յորդորակօք բանից ի միտս զաւակաց նորա, և հաւանեցուցանել միշտ ի սէր և ի միաբանութիւն զամենայն հասակս առ ի հոգեւոր և արտաքին ոլեաս խաղաղութեան ամենեցուն։

Գիտասջիք, որդեակք իմ սիրելիք, եթէ որ զարբուցումն միոյ զալարաբ բաժակի մեծ ինչ գրէ և զհատուցումն խստանոյ անկրուստ վարձուց, քանիսն ապա՝ փոխարինելոց է բազմապատիկ առաւելութեամբ այնմ՝ որ զառողջարարն բաժակ կենդանի վարդապետութեան արբուցանէ։ Վասն որոյ, ազաչեմ սիրովն Յիսուսի Քրիստոսի և փութով չնութեան եկեղեցւոյ նորա յարատեւել Ձեզ ի Քանս Ձեր յայդսիկ, պաշտպանել աւանդից հայրենատուր սրբութեանց, վաստակել ի չնութիւն և ի պայծառութիւն կաթուղիկէ աթոռոյ Սրբոյ Էջմիածնի, ծաւալել զսէր և զմիաբանութիւն հաւատոց որչափ կարէք և որպէս հրամայեն Ձեզ պատշաճութիւն եւ սահմանք լրագրութեան։

Նորհէք ընդ Ձեզ և խաղաղութիւն յԱստուծոյ Հօրէ մերմէ և ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ Ամէն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ի Պատրիարքարանի
Հայոց ի Կ. Պոլիս
ի 10 մերտի 1889 ամի Շնորհաց
համար 21

Ազգային Ժողովոյ Ներքին Կանոնադրի վերաքննիչ Ճանաչաժողովն երեկ ժամ 4ին իւր առաջին նիստն բրաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ ընդ նախագահութեամբ Մայր-Դիւանի։

Ճանաչաժողովն լսելէ յետոյ Ներքին Կանոնադրի մասին Դատական Նախարարութեան և Ազգային Պատրիարքարանի միջեւ ասկից առաջ փոխանակեալ պաշտօնագրերն, խօսք առաւ Վսեմ. Ստեփան փաշա Ասլանեան և պատմական ընդհանուր տեսութիւն մ'ըրաւ ներկայ կանոնագրոյն՝ իր հաստատման թուականէն մինչեւ ցարգ ստացած զանազան երեւոյթները մասին։

Ապա Ճանաչաժողովը, Ներքին Կանոնադրի՝ Սահմանադրութեան հակառակող յօդուածոց ընթերցումը լսելէ և առ այս կարծեաց փոխանակութիւններ կատարելէ զկնի, նոր կանոնագրի մը խմբագրութեան պէտքն հաստատեց, որպ ընդհանուր հիմերը պատրաստելով պաշտօն յանձնեց իւր պաշտօնակիցներէն Վսեմ. Ստեփան փաշա Ասլանեանի որպէս զի Ազգային Սահմանադրութեան ճշդիւ հետեւողութեամբ այն հիմանց վրայ մի նոր կանոնագրի ծրագիր պատրաստել և ներկայէ իրեն մինչեւ յառաջիկայ նիստ որ տեղի պիտի ունենայ 15 օրէն։ Ստեփան փաշա յանձն առաւ կատարել այդ աշխատութիւնը։

Ցանձնաժողովոյ երեկի նիստն երեք ժամու տեւողութիւն ունեցաւ։

Ցառաջադոյն ծանուցուած էր Քղեի Օրոր գիւղին ողջոյնն և քարուքանդ եղուումն։ Այս մասին հասած նորագոյն տեղեկութիւնք քանի մը մանրամասնութիւններ կուտան այդ ողջոյնին դէպքին վրայ։ Այս գիւղն արդէն շինուած էր այնպիսի դեռնի մը վրայ որ ընդ միշտ շարժման մէջ կը գտնուէր, ասկայն այս շարժումն այնքան անզգալի և դանդաղ կերպով կը կատարուէր որ գիւղացիք կընային երեսնց ընակարանները ժամանակ առ ժամանակ նորոգելով ապահովել անոնց հաստատութիւնը։ Բայց անցեալ տարւոյ դարձնայնին յորդահոսան անձրեւոյ պատճառաւ Օրօրք քաւորդ ժամուչաւ հետեւ գտնուած քանի մը լիճեր յորդելով այդ անկայուն դեռնին այնպիսի շարժման մէջ դրած են որ ամբողջ գիւղն իւր եկեղեցիով, մզկիթով և բոլոր ընակարաններով յաւեր դարձաւ։

Քննութիւնք կը հաստատեն այժմ թէ նոյն անկայուն դեռնին վրայ չէ կարելի ընակութիւն հաստատել, եւ գիւղն պէտք փոխադրել հարկ է, սակայն գիւղացիք անկարող են վերստին շինելու այդ գիւղն։

Կ'իմանանք որ Ազգ. Պատրիարքարանը կայս. կառավարութեան նպաստը խնդրած է գիւղին վերաշինութեան համար։

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ազգ. Կեդր. Վարժարանի 122 աշակերտաց երրորդ տարեշրջանի վերամեայ գրաւոր քննութիւնք փետրվարի մէջ կատարուած ըլլալով, երէկ արդիւնքն հաղորդուեցաւ իրենց, վարժարանին ընդարձակ ամֆիթատրոնին մէջ, ի ներկայութեան Պատխնամակալութեան, որոյ Ամենապատիւ Աղնուապետ Մկրտիչ էֆ. Էսաեան, այս առթիւ պատշաճ բանիւք խրախուսեց յառաջադէմները և յորդորս կարդաց յետադէմներուն։

Նախապարտաստական դասարանի 24 աշակերտաց մէջ լաւագոյն հանդիսացած են.

Յակոբ Թիրեաքեան
Խաչատուր Սարգսեան
Պօղոս Ցրնաբլեան։

Առաջին դասարանի 48 աշակերտաց մէջ լաւագոյն հանդիսացած են

Յովհաննէս Արթինեան
Կարապետ Թուր—Սարգիս
Արամ Նիկողոս

Երկրորդ դասարանի 20 աշակերտաց մէջ լաւագոյն հանդիսացած են

Գէորգ Մկրտչեան
Սարգիս Մինասեան
Էմման Զամբէրեան

Երրորդ դասարանի 33 աշակերտաց մէջ լաւագոյն հանդիսացած են

Գարեգին Տ. Խաչատուր
Յովհաննէս Գարիգեան
Սոփոն Սիրուն

Այս ուսանողները Խնամակալութեան կողմէ պարգեւներ պիտի ընդունին ըստ կանոնագրին։

Վաղը (կիրակի) առաւօտ Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նոր պէշ Պէշիքթաշի և կեդրոնին մէջ քարոզ պիտի խօսի, նիւթ ունենալով «Տնդեսութիւնքն օրհնութիւն, և Շնայլութիւն ընութիւն հայ ազգին Նպատակաւ»։

Տ. Մելքիսեդէկ Սրբազան վաղն երեկոյ քարոզ պիտի խօսի Էյուպի Ս. Եղիա եկեղեցւոյն մէջ, ի խնդրոյ Թաղեցւոյ։

ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՁՍՅՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾԻԱԿԱՆ

Ի ՆՊԱՍՍ

ԲԵՐԱՅԻ ԱԶԳ. ՀԻՆԳ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

Վաղը, կիւրակի, 12/24 մարտ, ցերեկուան ժամ 7 ½ին, Բերայի Արուեստանոցի Նորակառոյց սրահին մէջ ՀԷՔ Նուագահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ մասնակցութեամբ համբաւաւոր արուեստագիտաց։ Կարգադիր Ցանձնախումբն, որ կազմուած է ընդարտնակութեամբ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեանի, ամէն Ջանք ի գործ դրած է՝ անզուգական ընելու համար այդ նուագահանդէսը։

Ցանձնախմբի անդամներն են,

Տեսուչ՝
Գրիգոր էֆէնտի Խրարեան
Գրիգոր » Շամամանեան
Կարապետ » Բագատճեան
Յակոբ » Գաղաղեան
Յարութիւն » Ասլանեան
Յովհաննէս » Նուրեան
Յովհաննէս » Լասեան
Նեղոս » Ներսէսեան
Օհան » Պաղտասարեան

Նուագահանդէսին պիտի մասնակցին Տիկին Ա.ովաղեան, աշակերտ Բարիզի երաժշտանոցին, որ պիտի երգէ երեք եղանակ, Սեփրոմէսէն, Լոմանէէն, և Պասսէ որ Սէվէլէն։ բրոֆէսորք Պորտաճինէ, Սիլպէռ և Լամպարտի, Օր. Է. Հէրպէնկ, աշակերտ Համբարձի Երաժշտանոցին, Պ. Ա. Շէնոնէ, Բէօսէեան էֆէնտի և Փոր ընկերութիւնն որ պիտի նուագէ Համիտիէ քայլերգը։ Նուագահանդէսին պիտի առաջնորդէ երաժշտապետ Պ. Օկիւսդ Լամպարտի որ նոյնպէս պիտի ածէ դաշնամուրը։

Մտից տասն է մէկ օսմ. ոսկի։

Վաղը գիշեր տեղի կ'ունենայ ի Բերա, Վէբրի Թատրոնին մէջ, Մեծ-Արմենոնու Ուսումնասիրաց ընկերութեան ի նպաստ կազմուրեալ թատերական ներկայացումն, Մոնակեան խմբին կողմէ։ Ներկայացուելիք խաղերն են ՄԵՐ ՁԱՅՆԱԿՆԵՐԸ առանն եւ կատակերգութիւն մը։

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՅ ՄԱՏՈՒՈՅ Յ'ԱՌՏԻՃԱՆ

ՊԷՏԵՐԲՈՒՂ, 10 մարտ 1889

Երէկուան Արեւելքի մէջ, «Ազգասէր» պարբերականն սոսրագրութեան ներքեւ յօդուած մը կարդացի, ընդդէմ հայ եկեղեցականութեան, իբրեւ թէ անտարբեր է նա Սրբոյն Սահակայ մատրան վերանորոգութեան խնդրոյն առջեւ, և որոյ հանդանակութեան մասնակցեր են, կ'ըսէ, «միայն ուսուցիչ մը և մանուկներ»։

Շատ սխալ է Աղբիալանի կանխավճիռն։

Կրօնական ժողովոյ անդամք՝ արդէն սիրով ընդգրկած են զոյն խնդիր։ և անցեալ երկուշաբթի՝ եթէ ժողովն ունեցած ըլլար մեծամասնութիւն, պիտի սանձնէր պաշտօնապէս այն ազդարարել ձեռնարկութեան առաջնորդութիւնն, պատշաճաւոր անօրինութեամբ։ Զգոյն զոյգ՝ ի նմին իսկ երեկոյին հաղորդած էի արդէն Մեծ. Տօրթի Յակոբեան և Հրանդ էֆէնտիներուն, կամքին վրայ գիպելով, ի վերադարձիս յԱզգ. Պատրիարքարանէ, յայտնելով նոցա միանգամայն որ այդ ցանկալի խնդիր կ'ընդունի իր լուծումն առաջիկայ երկուշաբթի, յատնեի կրօնական ժողովոյն, որ իրեն պարտք կը համարի, առաւել քան զամենեսին, Հայոց դրականութեան հիմնարկու մեծ Հայրապետին լիշատակն և անուն պատուել և տալ պատուել հայութեան համարեն։

Կ'երեւի որ նոյն պահուն՝ մեծ մեկուսի դանուող անձանց մին լսելով մեր խօսակցութիւնն, զգայեր է ամենչ՝ դալ ի հրապարակ, և հանդիսանալ պատճառ կրան։ Ժողովոյ որոշմանն, իւր այդ յօդուածովն։ Կը նեղմիք պարկանուն յօդուածագրին վառաւանիկ ըլլալուն։ Այլ ասկայն պարտք կը համարիմք յայտնել և զեշմարտութիւնն, հերքելով նորա դառն ամբաստանութիւնը թէ հայ եկեղեցականութիւնն անտարբեր է ազգային հանդանակութեանց, և չմասնակցիր երբեք։

Բոլորովին հակառակը կը ցուցնէ պատմութիւնն և եղելութիւնք։

Ո՞ր ազգային աղէտին առջեւ, ո՞ր ազգային պիտոյից հանդէպ հայ եկեղեցականութիւնը չէ նուիրած զիւր լումայն, եւ աւելի՛ քան զայն՝ իւր սիրան և քիրա, բոլորանուէր աշխատութեամբ։

Եւ այսօր իսկ եթէ մեծին Սահակայ գերեզմանը պիտի ընդունի իւր արժանավայել յիշատակարանը, դարձեալ հայ եկեղեցականութիւնն է որ ներշնչից զայն ի ձեռն Ամեն. Խրիմեան Սրբազանին, և 30 տարի առաջ՝ հայ եկեղեցական տաղտապի մի էր որ Բէնոր Պանդխտին գրոցը մէջ արձակեց առաջին հառաչանքն ի վերայ գերեզմանի մեծամեծ Հայրապետին։ Եւ հայ եկեղեցականութիւնն է որ նախաձեռն պիտի լինի այժմ եւս ի վերաշինութիւն ըրիստոնէական կոթողին ի վերայ գերեզմանի Հօրն դպրութեան հայոց։

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԵԼԱՄԼԸՔԸ

Սելամլեքի արարողութիւնն երէկ սովորական չքով կատարուեցաւ Շաղը թէքբէի կից Երթողաբլ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին հանդիսաւոր կերպիւ այդ մզկիթը գնաց և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Սելամլեքի հանդէսը դիտելու եկած էին բազմաթիւ օտարազգիք, որոց մէջ գլխաւորաբար կը նշմարուէին ամերիկեան դեսպանը, կինն ու առաջին թարգմանը, սպանիական դեսպանն ու առաջին թարգմանը, ֆրանսական ընդհանուր հիւպատոսը, հոլանտական հիւպատոսը, Լիզբոնի գերմանական հիւպատոսն, Ամէնքի շուէտական հիւպատոսն, անգլիացի Լորտ Վիթալթին, սեղանաւոր Պ. Կալբիէլ, պէլճիական դեսպանատան առաջին թարգմանը, Սեւաստիոյ ֆրանսական նոսրընաիր հիւպատոսն և այլք։ Սոքա յատուկ պաշտօնէից միջոցաւ արժանացան Վեհ. Սուլթանի մեծարանաց։

ԵՌԻՍՈՒԹԻ ՐԻԶԱ ՓԱՇԱ

Վեհ. Սուլթանն, իմանալով որ գաղթականաց ընդհանուր վարչութեան ախագահ Եռստաֆ Բիզա փաշայի հարմնոյն վրայ վիրաբուժական գործողութիւնք կատարուած են, Ն. Վսեմութեան ապարանքը զրկեց բժշկապետ Մավրօճէնի փաշան որ Ն. Վեհափառութեան կայս. բարեւներն հաղորդեց և որպիսութիւնն հարցուց։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Նախընթաց օր Նէվրուզը Սուլթանի ոտնին առթիւ մայրաքաղաքիս պարսիկ գաղթականութեան երեւելիք պարսկական դեսպանատունը գընացին և իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին դեսպան Միրզա Մոհսին խանի որ այս առթիւ պաշտօնական հանդիսաւոր կրած էր ինչպէս նաեւ դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք։ Շնորհաւորութիւններէ յետոյ բարեմաղթութիւններ եղան վասն կենաց ու բարօրութեան Վեհ. Սուլթանի և Վեհ. Շահին։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԵՒԱԹՈՒՂԻՔ

Անատօլուի երկաթուղեայ ընկերութեան վարչական խորհրդոյ առաջին նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի Բերա, ընկերութեան կեդրոնատեղին։ Ներկայ էին Պ. Սիմէնս, տնօրէն «Տէջոյ Պանք» դրամատան, Պէրթրամ էֆէնտի, Պ. Բաուլա, Պ. Բիլիման։ Պ. Ալիբէա Կէշէր բացակայ էր անձնական տկարութեան պատճառաւ։ Գերմանական խորհրդարանի երեսփոխաններէն Պ. Աբբոտէր, որ նոյնպէս անդամ է յիշեալ վարչական խորհրդոյն, Պէրլին կը դտնուի այս միջոցիս։

Տը. Սիմէնս վարչական խորհրդոյ նախագահ ընտրուած լինելով, կարդաց ընկերութեան կազմիկոն կանոնագիրն և այլ պաշտօնական դրութիւններն որք վաւերացած են կայս. կառավարութեան կողմէ, յետ որոյ ժողովն որոշեց՝ Անատօլուի երկաթուղեայ շինութեան և շահագործման մենաշնորհը Տէօյչ Պանքին դարձնելով նոր կազմուած ընկերութեան վրայ։ Նիկոմիդիա-Էնկիւրիի գծին շինութեան համար դերմանական ընկերութիւն մը պիտի կազմուի։

Բ. ԴՈՒՈՒՆ ԵՒ Պ. ՏԸ ՀԻՐԾ

800,000 ֆրանքի տոկոսի խնդրոյն առթիւ կայս. կառավարութեան և Պարոն տը Հիրշի միջեւ եղած անհամաձայնութիւնը կարգադրելու համար այս շաբթու հինգերորդ իրաւարար Պ. Կնայսթի պիտի ղրկուին նոյն խնդրոյն վերաբերեալ գրութիւնները։

ՄԱՌՍԱՅԻՆ ՍԱԿԱԳԻՆԵՐ

Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ ի նորոյ կնքելի մաքսային սակագնոց առթիւ կարգեալ յանձնաժողովն, զոր կը կազմեն երկու կողմէն ընտրեալ պատուիրակք, քննած է զայն և պիտի սառարգրէ այդ առթիւ արուած ուրոյնութիւնները պարունակող պայմանագիրը։

ԴՈՆԵԱՅԻ ՆԱՀԱՆԳԸ

Ըստ տեղեկութեանց Սէրէֆի, ձեռնհաս իշխանութիւնը տեղեկանալով որ Դոնեայի կուսակալութիւնը բարեկարգմանց կը կալոսի, այդ կողմը ղրկած է Հաշուակալութեան Դիւանի անդամ Մուճիպ պէյն և կայս. թիկնապահ գնդապետ Բեամիլ պէյն որք ժամանելով ձեռնարկած են իրենց պաշտօնին։

Նոյն թերթը միանգամայն կ'իմանայ թէ Մուճիպ ու Բեամիլ պէյերն ամենայն փութաջանութեամբ առաջ կը տանին քննութիւններն, որովհետեւ տեսնուած է թէ կառավարական ըստացուածոց մատակարարութեան մէջ ինչ ինչ զեղծումներ գործուած և տեղական պաշտօնեայք ոմանք թերացած են իրենց պաշտօնին մէջ։

ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Ծանուցուած լինելով թէ տեսակն անյայտ եղող հիւանդութիւն մը ծագած է ի Միջագետս, պարսկական սահմանագլխոյն վրայ, բարձրադոյն հրամանաւ հրահանգ ղրկուեր է այդ տեղերու իշխանութեանց՝ անմիջական և ազդու միջոցներ ձեռք առնուլ, հիւանդութեան առաջքն առնելու և ընթացքը կասեցնելու համար, եթէ տարտարեալ հանդամանք մը ստանայ։ Հետեւաբար վարակեալ տեղոյն վրայ քննութիւն մը պիտի կատարուի։

ԼՈՒՑԿԻԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Սեղանաւոր Սբերաքի Ասանի էֆէնտի, Թուրքիոյ մէջ լուցկիի գործարան մը հաստատելու համար անցեալ տարի Վեհ. Սուլթանին ներկայացիր մատուցած և մենաշնորհ խնդրած էր և Ն. Վեհափառութիւն եւս հրամայած էր տալ խնդրուած մենաշնորհն։ Արդ, այս պահուս կը պատրաստուին Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան և Սրբերաքի Ասանի էֆէնտիի միջեւ կնքելի պայմանագրութիւնն և յանձնառագիրն, որոց պատրաստութիւնէն ու փոխանակութենէն յետոյ նախարարութիւնը Սբերաքի էֆէնտիի պիտի յանձնէ մենաշնորհի կայս. Ցէրմանը։

Աւստրիական ընկերութեան Աքայ շոգենաւն երեկ մայրաքաղաքս բերաւ 104 անուսուկ մուզիկներ հրացան, որք Թնդանօթարանի յանձնուեցան։

—Յայտնի է թէ Բիւչիք Զէքմէկէ գաւառակին երմենական գործերն յանձնուած են Քաղաքապետութեան Արգ, նոյն գաւառակի ոչխարահամարի գործողութիւնները կատարելու պաշտօնը յանձնուած է Քաղաքապետութեան ժողովոյ անդամ Ասատուլ պէյի, որ արդէն անդ գընացած և իւր պաշտօնին ձեռնարկած է։

—Զմիւռնիոյ պելէմական փոխ-հիւպատոս անուանուած է Պ. Տէտրիս, որոյ պաշտօնը վաւերացած է Բ. Դրան կողմէ։

—Օտար ապրանաց մաքսատան ինչպէս նաեւ յարակից երեք մթերանոցաց շինքերու շինութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի։

—Մինէնքի մէջ հրատարակեալ Բալէ-էէնդէ անուն լրագրոյն ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ։

—Անցեալ օր ի Գաղաթ գիւղ կատղած շուն մը մսավաճառի աշակերտ մը խածաւ։ Թաղապետութիւնն իսանալով անմիջապէս սպանեց կատղած շունն եւ պարկի մը մէջ դնելով մսավաճառի աշակերտին հետ բժշկական վարչութեան ղրկեց։

—Եաքովաքի անուն անձ մը նոր տեսակ շոգենաւակ մը շինելու վրայ է։ Այս շոգենաւակ կը բաղկանայ Ցական կանգուն երկայնութիւն ունեցող և միմանց կցուած երկու մակոյկներէ որոց մէջ տեղ գետեղուած է մեծակակ անիւ մը։ Մակոյկներու իւրաքանչիւրն իրենց յատուկ զեկն ունին, որք մէկ անիւով մը միայն կը շարժին։ Այս շոգենաւակ, որ մէկ ժամուան մէջ 8 մղոն արագութիւն ունի, ի մօտոյ ծովը պիտի իջուցուի։

—Ի Փարիզ հրատարակեալ Ն--էլ Բէլ-լրագրոյ 15 մարտի (Ն. Տ.) թերթոյն ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ։

—30ի տարւոյ մարտին մինչեւ փետրվարի վերջը Սկիւտարի ոստիկանաց ժողովոյն յանձնուած են՝ 855 խնդիրներ որոց 810ին գործողութիւնները կատարուելով մնացեալ 38 խնդիրները փոխանցուած են 305 տարւոյ։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Այս գիշեր, առաջին անդամ ներկայացուելի, ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ (Les Brigands) Օֆէնպախի սերուն օրէտէդն, երեք արարուածով, ի նպաստ Օր. Կանեսէի, ֆրանսական խաղին ամենէն աւելի համակրելի երգչուհեաց միոյն։

Վաղը ցերեկ ՈՐՓԷՈՍ Ի ԴԺՈՒՈՍ (Orpheé aux Enfers), և վաղը գիշեր ԱՅՏԱ (Aida) ի նպաստ առաջին թէնոր Պ. Լաֆոնի։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՂԱՍ

Պէրլին, 21 մարտ

Հէրպէրդ Պիսմարք կոմսը մեկնեցաւ ի Լոնտոն՝ վաճառման տալու համար անկախ երդերմանական անհամաձայնութեանց և միջնցումը յառաջ բերելու համար ընդ մէջ Գերմանիոյ և Անգլիոյ։

Խմայիլիա, 22 մարտ։

Մարտ 11էն 20 Սուէզի ջրանցէն անցնող նաւուց թիւն է 98 և տասնօրեայ հասոյթը 1 830 000 ֆրանք։

ԳՐԱՄԱՏԱԳԻՏ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 11 մարտ
Դասէկան

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (Պանքայի)	110	5/4
6 » » » (Վճարելի)	110	5/8
3 » Բարիզի » (պանքայ)	22	87 1/2
» » » (Վճարելի)	22	95

Օսմանեան Քոնսոլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Փիաց.) Սերի	16	27
Պօրսայի գոցուելէն վերջը »	16	27
Բերայը մէջ »	—	—
Առաւօտուն բացուեցաւ »	16	28
Կէս օրին »	16	28

ԻՍԹԻԳՐԱՋԻ ՏՈՒԵՒԻ

Երէ, երեկոյ	42	32
Այս առաւօտ	42	30
Կէս օր	42	30

ԸՆԹԱՑՔ ԱԲՍԼԹՈՆ

Փոխառութիւն A. Սերի	27	30
» B. »	15	35
» C. »	16	8

ԲԱՆԿՆԵՏԻՍՔ

Սոսիէթէ ժենէրալ	Ազգ. Լիր.	4	21
Կրէտի ֆոնսիէրալ	Սամ. »	9	6
Պանք տը Ֆրանս	» »	7	20
Սօս. Շանտ է վլպէօր	» »	4	30
Թրամուէյ	» »	475	
Բուսմէլի երկաթուղի	Փր.	49	75
Սպիկասիոն տը Բրիսքիթէ	»	—	—
Լաստեթեթուղի Լավանտի	»	103	1/2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 22 Մարտ ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Ազգ. քոնսոլիտէ	97	7/8
Սամ. » Սերի Պ. բացուեցաւ	15	
» » » գոցուեցաւ	15	1/8
» » » Ա.	27	1/2
» » » Բ.	15	3/8
» » » Գ.	14	7/8
Օթոման 1871	88	1/2
Փոխառութիւն 1877	100	1/8
Պանք Օթոման	11	5/8
Լուսաւորչի փոխառ. 1873	102	
Գիպտական միացեալ (Իւնիֆիչէ	88	
» առանձ. բրիվիլէժիէ	103	1/8
Տպրա Սանիէ	83	1/2
Օսմանիայ փոխառ. Բօշիրա	102	
Հունգարական արտաթուղթ 4 %	—	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25	524

Վիէննա, 22 Մարտ ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	122
Օսմանեան երկաթուղի	24

Բարլ. 22 Մարտ ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %	194	80
» 3 %	85	20
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սերի Դ. բացուեցաւ	15	22 1/2
» » » գոցուեցաւ	15	22 1/2
» » » Բ.	—	—
» » » Գ.	15	25
Օսմանեան երկաթուղի	49	
» Լեվիի բաժնեթուղթք	—	—
Պանք Օթոման	544	37 1/2
Վրէյան Լիսնէ	667	50
» Ֆոնսիէ	1308	75
Գոնգուսաս մէյգոնդ	120	
Սուէզի ջրանցք	2247	50
Ռուսական 5 % 1877	102	1/4
Իտալական Ռանթի	95	87 1/2
Սպանիական (արտաքին)	75	
Եգիպտական միացեալ	445	
Բրիսքիթէ Թուրք	436	25
Հելլենական 5 %	436	25
Զէք Լոնտրայի վրայ	25	27

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարլ. 22 Մարտ ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 3 %	85 28 3/4
Օսմանեան քոնսոլիտէ	15 25
Եգիպտական	446 25

ՔԻՆ-ՌՈՍՍԻ

Les restes d'une voix qui tombe et d'une ardeur qui s'éteint... (Բեկորներն ձայնի մը որ կը մարի և եռանդեան մը որ կը նուազի։)

Երէկ գիշեր, ի Թաղապետական Թատրոնն, Քէնի դերին մէջ Ռոսսին տեսնելէս յետոյ անդիտակցաբար միտքս ինկաւ Ֆրանսացի մեծանուն ատենաբանի մը սոյն խօսքն։ Եւ որովհետեւ ամէն բանէ առաջ հարկ է անկեղծօրէն յայտնել իր կարծիքներն, առանց ծեքծեքման ու տատամսութեան, Ռոսսիի խաղին այս նկարագրութեան սկիզբը կը դնեմ զայն։

Արդարեւ թատերաբեմին վրայ երբ կը տեսնես խաղացի դերասանը, կ'զգաս որ դիմացդ ունիս մեծ արուեստագէտ մը, որ սակայն տարիներու ճնշող բեռան տակ կորուսած է աչխոյժն ու կորուն իր երիտասարդական տրոց։ Իր Էքզաստասին միւս խաղերուն մէջ չեմ գիտեր, այլ Քէնի մէջ այս բանն այնքան զգալի կը լինի մեզ, որ տեսակ մը արգահատանք կ'զգաս երբ կը տեսնես այդ յոգնած պարտասած մարդուն տաժանարար ծունր դնելն եւ տարփոտ խօսքեր մրմնջելը, երբ մանաւանդ կը տեսնես որ այդ խօսքերն ինչ գժկամակութեամբ կ'ելնեն իւր բեկբեկ շրթներէն։ Մեզ համար մասնաւորապէս ո՛րքան չօչափելի է այս, երբ Ադամեանը տեսած ենք քանիցս նոյն դերին մէջ։

Եւ Ադամեան, իրօք, անգին է Քէնի մէջ։ Շովինութիւն թող չհամարուի մեր ըսածն, այլ ամէն անոնք որք տեսնեն երկու արուեստագէտներն ալ՝ նոյն դերին մէջ, տարակոյս չկայ թէ նոյն այս կարծիքը պիտի ունենան։ Ադամեանի մեծագոյն առաւելութիւնն է, բացի իր խաղին ճարտարութենէն, իր երիտասարդութիւնն և անձնական հրապոյրն։ Երբ առաջին արարուածին մէջ, Ադամեան ներս կը մտնէ թեթեւուտ, առոյգ և յանկուցիչ, նոյն հեռայն կը տիրէ բովանդակ սրահին։ Ռոսսի, ընդհակառակն, իր դանդաղ ձեւերով, թիկնեղ ու հաստ մարմնով, աւելի կը նմանի տէնդրերի խաղի մը դիւցազնին քան խանդոտ սիրահարի մը որ իր սիրուհւոյն տունը կուգայ՝ նամակ մը բերելով անոր։ Եւ այս տպաւորութիւնն հետզհետէ կ'աւելնայ մտացս մէջ։ Երրորդ արարուածի հմարաւոր տեսարանին երբ Քէնն կը խայտառակէ Մէլվիլի դուքսն, ինչպէ՞ս փնտռեցի Ադամեանը։ Հայ արուեստագէտն հոն գիւտ մը ունի, երբ խնձոր ակելով կեղեւները կոմսին կը նետէ սիրուն սուլումով մը։ Թէ չեմ սխալիր, Ադամեան ինք հնարած է զայս, և այս փոքրիկ անցքն ազդեցիկ դրոշմ մը կուտայ ամբողջ տեսարանին։ Յետոյ չորրորդ արարուածին, Քէնի կատաղութեան և ապա Հաղէթի տեսարանին ատեն յիմարութեան տագնապներուն մէջ, միշտ նոյն յոգնած ու սրտաթափ մարդն ունիս դիմացդ, թոյլ շէշտերով և խոնջ շարժումներով, փոխանակ այն կրակոտ եռանդնարորդ յուզումներուն որք կը խանդավառէին հայ խաղիստանները։ — Ահ, Ռոսսի կրնայ ըսել

ԿԵԱՆՔՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Ժան-Ժաք Ռուսօի արձանն ի Բանթէոն։—Խոսքովանանք։—Ռուսօի պատկերն հայկական հագուստով։—Կիւսդավ Ֆլօպէռ և Տէլլն Պոլաէ։—Ֆրանսական ձեմարանին մէջ։—1889ին Ռընանի մէկ բանախօսութիւնն ի Սօռպոն։—Տաղաւարեան։

Մեծ մարդոց արձաններ կանգնելու սիրան այժմ համաճարակ է ի Ֆրանսա։ Մարմարն ու պղինձն ամենուրեք յիշակերտներ կը շռայլեն Ֆրանսայի մեծանուն զաւակաց։ Անոնց մէջ աներկրայ Ռուսօ կը գրաւէ պատուոյ տեղ մը, և Բարիզ, ուր այնքան զգալի եղած է իւր ազդեցութիւնն, դեռ չէր կառուցած իրեն յիշակերտն ամ իրաւունք ունի։ Այժմ յեղաշրջիկանն Ռուսօ այդ դերագրապէս յեղաշրջիկան քաղքին մէջ ունի իւր պղինձէ արձանն, այր կանգնման հանդէսը կատարուեցաւ փետրուար 3ին ի Բանթէոն։ Անդ, կառավարութեան ներկայացուցիչք և հանրապետական զանազան կուսակցութիւնք պանծացուցին Ռուսօն իբր մին ցեղափոխութեան ծնողներէն, իբր քարոզիչ 89ի սկզբանց, իբր թելադրող Մարդիանէ Իրաւանց Յայտարարութեան։

Ժիւլ Սիմոն, թերեւս այժմ ամենէն պերճախօս ատենաբանն ի Ֆրանսա, հիացումով խօսեր է Խոսքովանանքի հեղինակին վրայ, զոր հռչակեր է աննման դրագէտ։ Եւ արդարեւ ի՞նչ պարզութիւն, ի՞նչ կորով, ի՞նչ խմաստասիրութիւն այդ հեղինակի երկերուն մէջ։ Եւ մանաւանդ ի՞նչ անկեղծութիւն այն սքանչելի մատեանին մէջ, Խոսքովանանք, ուր ի յայտ կուգան մեր իւր խանդակաթ սիրան, հոգեբան միտքն, աշխոյժն ու նրբամտութիւնն։ Ռուսօ կը պատմէ մեզ անդ իւր կենցաղ, մանկութենէն սկսեալ մինչեւ կենցաղն այն տարիներն, ուր դրական յոգնաղան յաջողութեամբք տիեզերական համբաւ էր ստացած։ իւր սէրերն, իւր վիշտերն, իւր յանցանքները կը պատմէ նա, իւր սրտին խորագոյն ծալքերն ընթերցողին առջեւ կը պարզէ, և այդ խոստովանութեանց մէջ կ'որոնէ գո՛գ քաւութիւն, և խղճի անդորրացում։ Կանանց մասնաւանդ Ռուսօ դրաւած է սիրան ի կենդանութեան։ քանիներ որք իրենց տարփանքն ու շնորհներն անոր ոտից ներքեւ են դրած...։ Արուեստագէտք ու գրագէտք ապաքէն յաճախ մենաշնորհ ունին կանանց սրտին վրայ, այլ արուեստական ու գրական տաղանդը չէր միայն Ռուսօյի հրապոյրն։ Իբր ընկերութեան մարդ, հանաւակ իւր կամաւոր եւ ակամայ կոչուութեանց, հրապուրիչ է եղեր նա, դէմքով ալ համակրելի։ — Ցեսած եմ, Մինոա Զհրաղի քով, իւր մէկ պատկերը, զոր Օտեան 1870ին Բարիզէն նուէր բերած է նմա։ Կնոջ մը դէմքին կը նմանի իւր դէմքը, թէեւ ակնարկին մէջ կայ չգիտեմ ի՞նչ արտայայտութիւն մը, որ չէ բնաւ կանացի։ մօրուքն ու պէին ածիլած է։ նուրբ քիթը կը վկայէ անոր սրամտութեանը։ բարակ շրթունք, որք չեն մատներ այդ հեշտասէր հոգւոյն հնոյն հրաշունչ։ Այդ պատկերին մէջ Ռուսօ կը ներկայանայ մեզ հայկական հագուստով։ Գրւիսք գրած է բարձր գբտակ մը, որ ի յուշ կ'ածէ Եէնիչէրեայ ժամանակ մեր մեծ հայերուն գործածած խաբէթը։ գտակին ստորին եզերքը կը պատէ ճոխ սամայր։ ձերմակ օձիք ունեցող ներքին պարեգօտ մը հագած է և վրայէն պատմուճան մը այր եզերքն ալ ծածկուած է սեւ մուշտակով։ Դա հաւանօրէն այն տարազն է զոր Թրանսիլվանիոյ Հայք անցեալ դարուն մէջ կը կրէին դեռ, և զոր Անիի գաղթականք յետոյա բերած են իրենց հետ։

Ռուսօ իւր Խոսքովանանքին մէջ կը խօսի այդ հայկական հագուստի մասին։ Կը պատմէ թէ 1762ին մինչ կը բնակեր ի Մօնմօրանսի, հայ դերձակ մը յաճախ անդ կ'երթայ եզեր տեսնել իւր մէկ ազգականը։ Ռուսօ անոր չենել տուեր է այդ հագուստը, զոր նախ չէ կրցեր դործածել, զի գայթակղութիւն պատճառեր և «փոխարիկ յարուցեր է», ամենուն գիտողութեանց առարկայ դարձած։ բայց բժշկական մասնաւոր պատճառներ ունենալով, քանի մը ամիս յետոյ սկսեր է կրել զայն ի Մօթիէ։ «Հագայ ուրեմն ներքնակն ու խիլայն, դրի մուշտակապատ գլխարկն ու գօտին, և այդպէս պատարագին ներկայ գտնուեցայ։» Եւ Ռուսօ կը յարէ։ «Ա՛լ ուրիշ հանդերձ չկրեցի։»

Լաւ գաղափար մ'ունեցած չէ՞ը ընլար Պ։ Բօլ Պէռթէ, որ քանդակած է Ռուսօի արձանն, եթէ փոխանակ ներկայելու մեզ զՌուսօ եւրոպական տարազով, պղինձին վրայ մարմնացներ զայն այդ հայկական զգեստով, զոր նա այնքան կը սիրէ և կը հագնի եղեր մանաւանդ իւր կենաց վերջին տարիներուն մէջ։

Մինչ Պ։ Բօլ Պէռթէ կ'աւարտէ Ռուսօի արձանն, Պ։ Շարիւ, այլ ոմն արուեստագէտ, կը սկսի մարմարի վրայ քանդակել Կիւսդավ Ֆլօպէռի յիշակերտն որ պիտի զետեղուի իւր ծննդավայրն եղող Ռուան քաղքի թանգարանին մէջ։ Հայ ընթերցողաց չատ ծանօթ չէ այդ Ֆլաուերեան գրագէտն որ այս դարու նշանաւոր գրիչներէն մին է եղած։ Դժբախտօրէն Ֆլաուբերի նոր հեղինակներն մեր գրականութեան օտար կը մնան։ Ը՛ունինք գրպրոցէն ելնող տղայ մը որ չճանչնայ Վիկտոր Հիւկօն, Լամարտինը, Միւսէն։ այլ նորագոյն այն գրիչներն, որք Ֆրանսական գրականութեան արդի ձոյլը տուին, որք արտագրեցին անմոռաց անմեռ երկեր, Ռընան, Թէն, Ֆլօպէռ, Կոնքուռ եղբարք, Զօլա, Գօրէ, Տօտէ, Մոբասան, եւ այնքան ուրիշներ, անծանօթ կը մնան մեր Ժողովրդեան և իրենց գործերը կարդ մը մենաշնորհեալ ֆրանսագէտներ միայն կը վերծանեն։ Կ'արժէ՛ ուրեմն որ երբ առիթը ներկայանայ հայ ընթերցողաց ճանչցնենք զանոնք։

Կիւսդավ Ֆլօպէռ, շարունակիչ Պալզաքի, վիպագրութեան բնապաշտ գպրոցին ծնողներէ մին է։ 1856ին միայն, այսինքն երբ 42 տարեկան էր, ի լոյս հանած է նա իւր առաջին երկն, որ միանգամայն եղած է իւր հրաշակերտն, Տէլլն Պոլաէ։ Այդ վէպն, որ դժբախտօրէն չէ թարգմանուած հայերէնի, մեծ աղմուկ յարոյց երբ հրատարակուեցաւ ի Ֆրանսա։ Այդ աշխատութեան դրական և վիպական արժէքն մեկուսի, միջադեպ մը անոր տարածման օժանդակեց մեծապէս։ Ֆրանսայի ընդհանուր դատախազութիւնը դատ բացաւ Ֆլօպէռի դէմ, ամբաստանելով իւր գործն իբր թշնամանք առ հանրային բարոյականն և առ կրօնն։ Այդ դատը Ֆրանսական դատարանաց պատմութեան մէջ կարեւոր տեղ մը գրաւած է, ինչպէս նաեւ ֆրանսական գրականութեան պատմութեան մէջ։ Կայսերական փաստաբանին, Պ։ Էռնէսդ Բինոռի ամբաստանագիրն, զոր մարդ առանց զայրոյթի չկրնար կարդալ, կը քննադատէ, կը ծաղրէ, կը դատապարտէ այդ հրաշալի գիրքն։ Այլ հակառակ այդ ամբաստանագրին, Ֆրանսական դատարանք ազատ կ'արձակէն զՖլօպէռ, որ այդ դատէն յետոյ հանրածանօթ կը դառնայ և կը հռչակուի մեծ վիպասան։

Ապաքէն նշանաւոր երկ մըն է Տէլլն Պոլաէ։ Ֆլօպէռ անդ կը ներկայէ մեզ կին մը ուսեալ և զգայուն, որ կը խաբէ իւր ամուսինն նախ երկչոտութեամբ, ապա յանդուգն, անվախեր, որ յանցանքէ յանցանք կը դլորի, հետզհետէ աւելի խոր կը սուզի կը թաթաղի մնրատին մէջ, և հուսկ ուրեմն, ամենէն ալ լքուած, թոյնին ընտրիւ վախճան կուտայ իւր վայելած արդիւնալ հեշտանաց։ Ի՞նչ իրական արտատպում կեանքի՝ այդ վէպին մէջ։ ի՞նչ բնական տիպարներ, ի՞նչ հզօր կարողութիւն մարդերն ու դէպքերն ընթերցողին աչաց ներքեւ պատկերելու։

Տէլլն Պոլաէ՝ յետոյ, Ֆլօպէռ գրած է ուրիշ երեք վէպեր ալ, բայց երբեք ունեցած չէ նա այնքան փառաւոր յաջողութիւն մը որքան իր անդրանիկ հեղինակութեամբն։

Երկար կ'ըլլայ պատմել սատ Ֆլօպէռի կեանքն, որ ունի իր իրագարձութիւնքն ինչպէս ամէն արուեստագէտի կեանք։ 1821ին կը ծնի նա Ռուանի մէջ, և 1880ին կը մեռնի անդ։ Նախ կ'ուսնի իրաւագիտութիւն, ապա ինքզինքն գրականութեան կուտայ։ 1849էն 1851 կը ճամբորդէ յԱրեւելս Մաքսիմ Տիւքանի հետ եւ անցեալ ամուսն Ցիկլոսի գրական յաւելուածներն հրատարակած են անոր քանի մը հետաքրքրական նամակները զոր գրած է Կ։ Պոլսէն առ իւր մայրն։ Այդ նամակաց մէջ կը խօսի նա քիչ մը Վասպորի «սէյլներուն վրայ, Բեաղրա Խանէի և Էյուպի վրայ, Սատամբուլի կանանց հրածին հրավառաչքերուն վրայ, և չատ մ'ալ իւր բարեկամաց, իւր խորհրդոց, իւր զգացմանց վրայ։ Դարձին ի Ֆրանսա, կը սկսի ապրիլ այն վաստակասէր կեանքով, զոր կը վարէ մինչեւ իւր մահը։ Միշտ մեծանուն գրագիտաց խումբ մը կը շրջապատէ զայն։ գրագիտուհի մըն ալ, Ժորժ Սան, անոնց մէջ է, և միջոց մը կը ներշնչէ նորա սիրան ու գրիչը։ Ֆրանսայի գպրութեանց այդ իշխանք մեծ ախորժ կը զգան անոր ընկերութեան մէջ։ Եւ սակայն Ֆլօպէռ կ'աշխատի, կ'աշխատի, տասն տարի կ'աշխատի գիրք մը գրելու համար։ անհուն խնամքով և ոգեւորութեամբք եւ խուզարկութեամբք կը պատրաստէ այն նիւթերն որոց վրայ պիտի ճառէ։ կը տաշէ, կը կոկէ, կը յղկէ իւր պարբերութիւններն։ Ոճն ունի յատակութիւն և ճոխութիւն։ այլ «չարչարուած ոճ» մըն է այն, և այդ յաճախ կը դանդաղէ ընթերցումն իւր գրուածոց։ քան մը որ չարդիլեր զՖլօպէռ գրաւել, հրապուրել միշտ իւր ընթերցողներն։ «Ամենէն բարձր անձնաւորութիւններէ մին է նա ժամանակակից գրականութեան, կը գրէ Զօլա։ յարգանքով կը խոնարհինք իւր առջեւ։ բոլոր նոր սերունդն իբր վարպետ կ'ընդունի զայն։»

Այլ անեկրայ վերջին ժամանակաց արձակ գրականութեան դերագոյն վարպետն ի Ֆրանսա Էռնէսդ Ռընան է եղած։ Իւր վերջին ճառը զոր արտասանեց Ժիւլ Գլառդիի ընդունելութեանն առթիւ Ֆրանսական ձեմարանին մէջ, փետրուար 24ին, անցեալ ամսոյ գրական խնդրոյն եղաւ Ֆրանսայի։ Ֆրանսական ձեմարանն որ այնքան հանճարակորդներ և քննադատներ կը յարուցանէ նոր գրականագատեր մէջ, հիացած հատատութիւն մին է թէեւ, այլ Ֆրանսայի մեծագոյն այժերն ունի յիւր ծոցին, և ամեն անգամ որ նոր Ակադեմական մը կ'երթայ բաղմիլ Լ'Ինստիթիւ-ի ոսկեզօծ գմբեթին ներքեւ, նշանակելի դէպք մըն է այն գրական աշխարհին համար։ Կ'արժէ ապաքէն երթալ ներկայ գտնուիլ այդ փառաւոր նստերէ մէջն։ անդ շողշողուն արդուզարդ, այց մէջ ծաղկի նման կը փթթին բարիզուհիներու դեղն ու շնորհն։ աշխարհի կիներն ու կիսաշխարհի կիներն, արուեստագիտուհին ու գրագիտուհին, ամենքն ալ խառնուրդ կը վազեն լսել օրուան դիւցազնց սուր խօսքերն ու մեղրածորան պերճախօսութիւնն, և այդ կանանց երփներփ փունջերուն մէջ խառնուած են սեւ հագուստներ ալ։ քաղաքագէտներն ու դիւանագէտներն, մեծատունն ու խմբագիրն, արուեստի մարդն ու գրականութեան մարդն, հաւատարակեր հեռաքրքիր, անդ կուգան լինել երկիւղած ունկնդիրներ։ Բառաստուն անմահիկ թիկնաթոռներու վրայ Ակադեմական բազմած քովէ քով, իրենց կանոչ հանդերձներն հագած, լռին, հանդիսաւոր։ ալեհեր ու ճաղատ գլուխներ մանաւանդ, ամաց ու ոգեւորութեանց բեռան տակ խորշոմած ճակատներով։ Ձեմարանի նորեկ անդամն իր հանդուցեալ նախորդին ներբողը կ'արտասանէ, եւ ուրիշ Ակադեմական մըն ալ կը պատասխանէ, ողջունելով մեղմելով նմա։

Այս անգամ Ռընանի վիճակուած էր պատասխանել Դլառդիի։ Կ'ենթադրեմ թէ Աբեւելի ընթերցողաց ստուար մեծամասնութեան անծանօթ է Ժիւլ Գլառդի, որ մին է այսօր Ֆրանսայի ականաւոր դրագէտներէն։ խմբագիր, վիպասան, նախկին քրոնիկագիր Բարիզի Թան լրագրոյն և այժմ անօրէն Ֆրանսական Թատրոնին։ Դեռ վերջերս անգամ ընտրուած է Ֆրանսական Ձեմարանին, Օմալի դուքսին դաստիարակ Պ։ Դիւվիլիէ Ֆլէօռիի տեղ, այր ներբողն արտասանեց մեծ ճարտարութեամբ։—Հրաշալի է Ռընանի պատասխանն, լի նրբութիւններով, լի փարկութիւններով, տարակայսներով լի, լի տխուր և յուսահատիչ դուշակութեամբք ապագային համար։ Կ'արժէ՛ որ այդ ճառ հայերէնի թարգմանուի ծայրէ ի ծայր և եղիա Տէմիրճիպաշեանէն կ'սպասենք որ ի հայ հանէ այդ բանքն հանճարեղ հեղինակին Յոսեպ Կենաց, այն ճոխ հայերէնով որով թարգմանեցիր ուրեմն հիանալի ճառն Աւուտէոնեանց հրդեհին վրայ։

Այս տողերը գրողս ալ քանի մը տարիներ յառաջ առիթ ունեցած է լսել Ռընանն ի Սօռպոն, Դեղեցիկ Դպրութեանց Համալսարանին մէջ։ 1883ի ձմեռը էր։ լրագրաց մէջ կարդացեր էինք թէ Ռընան պիտի բանախօսէ նիւթի մը վրայ, որ մասնաւորապէս Արեւելքցիները շահագրգռելու բնութիւն ունէր։ Օր յառաջ դիմեցի Սօռպոնի քարտուղարին և երկու տոմս ստացայ, մին ինձ և միւսն հայրենակից բարեկամի մը համար, որ յայնժամ կրաւագիտական ուսանող էր եւ այժմ փաստաբան յԱնգրիանուպոլիս։ Որոշուած գիշերն երկուքս ալ գնացինք լսել հնագէտ խմաստասէրն։ Թոգնասուն բազմութիւնն հաւաքուած էր ամփիթատրին մէջ, դասախօսք, ուսանողք, ուսուցիչք, քաղքենի ընտանիքներ։ Ռընան, բեմին առջեւ, պայծառ, կայտառ, վեհափառ։ զբուարթ ու պատկառելի դէմք մը։ խոշոր աչքեր այց խորն ի յայտ կուգան կարծես խորախորհուրդ իմացականութեան մը ցոլքերն։ տարածուն ծաւալուն ճակատ մը, որ այդ հոկայ գանկին չափը կուտայ։ կարմիր այտեր, լայնշի, կոշտ։ Երբ կը տեսնես այդ գլուխն, Ռընան առաւել գեղջուկի մը, քան գրական մարդու մը տպաւորութիւնը կ'ընէ վրադ։ չը գիտեմ ինչ կայ այդ դէմքին վրայ որ միանգամ երեւոյթ մը կուտայ անոր։ Նոսած է նա։ թզկերու դէզ մը իւր առջեւ, սեղանին վրայ։ Աւելի կը խօսակցի քան կ'ատենաբանէ։ Զայնն համակրական է, հնչուն, յստակ։ Պատմութեան խմաստասիրութիւնը կ'ընէ այնպիսի ոճով մը, որ կը հեռաքրքրէ ամենէն պարզ միտքն ալ։ Գաղափարներու հոսանք մ'է այն որ կը թաւալի, կը թաւալի։ Վճիռներ կ'արձակէ հանդիսապէս, պատգամներ կ'որոտայ, մարդարէութիւններ կ'ընէ։ Եւ այդ ամենուն մէջ ապեթ կը դանէ իւր սկեպտեան ծիծաղն ու տարակոյսը սփռելու, ամենէն ընդունուած գաղափարները քննադատելու, և արտառոց նկատուած կարծիքներ պաշտպանելու, հզօր փաստերով։

Եւ մինչ ընկնոյնս հետ կ'ունկընդրեմք Ռընանի, իրարու հաղորդելով մերթ մեր ունեցած տպաւորութիւնքն, կը տեսնեմք երիտասարդ մը, ճիշդ մեր քով բազմած, որ մեր խօսակցութեան ականջ կը դներ, իբր թէ հասկընար ինչ որ կ'ըսենք։ Հայերէն կը փոխանակենք մեր կարծիքներն, ուստի զարմանալի թուեցաւ ինձ որ այդ երիտասարդն այնքան ուշադիր ունկընդրէ մեզ։

—Նա ալ Արեւելքցի՞ մըն է թերեւս մեզ պէս, ըսի ընկերոջս։

—Հաւանական է։

Երբ այս խօսքերն արտասանեցինք, ժպիտ մը գծագրուեցաւ անծանօթ երիտասարդին դիմաց վրայ։ կամաց մը գլուխն հակեց նա դէպի մեզ և համակիր ձայնով մը ըսաւ հայերէն։

—Ա՛յո՛, Արեւելքցի եմ և Հայ եմ։

Օտարութեան մէջ, ոչինչ այնքան հաճոյալից է որքան հանդիպիլ հայրենակցի մը։ Անդ, ուր օտար են քեզ ամենքն ալ որ կը շրջապատեն զքեզ և օտար ես դու ալ անոնց, երբ կը պատահիս մէկուն որ քու լեզուդ կը խօսի, քու Աստուածդ կը պաշտէ, վաղեմի բարեկամ մը, եղբայր մը գտած ըլլալու զգացողութիւնը կ'ունենաս։

Նայեցայ այդ երիտասարդին։ Ես որ երկու տարուան մէջ առիթ ունեցած էի ճանչնալ Բարիզի Հայոց ըստուար մեծամասնութիւնը, չէի տեսած զայն բնաւ։ Համակրելի դէմք ունէր, սրամիտ ծաւի աչքեր, հրացայտ ակնարկով։

Բոնախօսութենէն յետոյ, միասին դուրս ելանք սրահէն։

—Ձեր անո՞ւնը, հարցուցի իրեն։

—Ցաղաւարեան, պատասխանեց, աշակերտ Բարիզի Երկրագործական վարժարանին։

Անծանօթի չէր ինձ իւր անունը։ Գիտէի որ աշակերտած էր Մէրլինի Երկրագործական վարժարան-ագարակին և անդ ուսումնասիրած եղած։ տպա եկած էր Բարիզ, Երկրագործական բարձրագոյն Վարժարանը մտնել, օգնութեամբ Սերաստիոյ Սենատքրիմեան ընկերութեան։ Այս այն երիտասարդն էր որուն մահը գուժեց Աբեւելք այս շաբթուն սկիզբը։

Իսկոյն տեսակ մը մտերմութիւն հաստատուեցաւ մեր մէջ, հայրենեաց յիշատակներն երկուսնիս ի մէջ բերելնք փոխն ի փոխ, կարծիք փոխանակելնք ազգային խնդրոց վրայ, Ներսէս Պատրիարքին վրայ, Պոլսոյ գործիչներուն վրայ, Բարիզի հայ ուսանողաց վրայ։ Ապա Ցաղաւարեան խօսեցաւ ինձ իւր աշխատութեանց մասին, պատմեց իւր տաժանչարներն, այն գժուարութիւնքն որոնցմէ անցած էր հասնելու համար իւր նպատակին, և չարաւոր դուշակութիւններ ըրաւ այն ապագային նկատմամբ որ կը սպասէր իրեն և իւր նմանեաց։

Այդ միակ անգամն էր որ տեսայ Ցաղաւարեանն ի Բարիզ։ տարին չը բոլորած անցուց նա իւր քննութիւնն, առաւ վկայականն և դարձաւ մայրաքաղաքս։ Ապա սկսաւ իրեն համար անյաջողութեանց երկար շարք մը։ Դրէթէ բոլոր անոնք որ իրեն հետ երկրագործութիւն սովրեցան ի Ֆրանսա, Երուանդ Ազաթօն, Թորոսիան, Դեկեան, Զաքարեան, և այլք, պետական լաւ պաշտօններ ունեցան։ ինք տարի մը սպասեց ի զուր, թէեւ նուազ արժէք չունէր քան իւր ընկերներն և ապա Սերաստիա դնաց... իբր տեսուչ տեղւոյն վարժարանին, Սենատքրիմեան ընկերութեան կողմէ ղրկուած։ Այդ անյաջողութեանց մէջ եթէ բախտն ունի բաժին, Ցաղաւարեանի անկախ ու խիստ նկարագիրն ալ իւր դերն ունեցած է անեղկրայ։ Նոքա որք մտէն ճանչցած են զայն, կ'ըսեն թէ քիչ մը յաւակնոտ էր։ մանաւանդ դիւրաթեք չէր բնաւ, և վայ նմա որ չը գիտէ լռելի ճկուն...։

Սերաստիայէ դարձին ի Պոլիս, որ-նօրէն դասատու կարգուեցաւ Գասը գիւղի Արամեան վարժարանին։ Ինք արտակարգ աշխատող մըն էր։ ուղեց որ իւր աշակերտք ալ աշխատին և չափազանց ծանրաբեռնեց անոնց մասնաւոր միտքն։ Նոյն միջոցին կը հրատարակէր Գիւղական Շաբաթօն, կը գրէր իւր կենդանագրային Հիւսուածաբանութիւն եւ Մարդաբանութիւն և կը վարէր Արամեան վարժարանը։

Ապա, Ցաղաւարեան հրաժարելով այդ պաշտօնէն ալ, Եդիպտոս գնաց և անտի անցաւ Բարիզ, բժշկութիւն սովրելու համար։ Հոն չարունակեց հրատարակել Գիւղական Շաբաթօնը։ միւս կողմէ հետեւեցաւ Բժշկական Վարժարանի դասերուն։—Եւ վերջերս ալ Բարիզէ կը գրէին թէ հիւանդացեր է նա, թէ թոքատապ և թոքախտ միանգամայն կը վարակեն զայն։ Իւր դասատուները գացեր այցելեր էին զինքն իւր ուսանողական սենեակին մէջ, եւ յուսահատ գտեր էին իւր վիճակը։ Ցաղաւարեան վոխադրուեր էր հիւանդանոց և անտի ալ դերեզմանատունն։

Եւ երբ լսեցի այդ մահն, ի յուշ ածեցի այն առաջին տեսակցութիւնը զոր ունեցայ Ցաղաւարեանի հետ եւ այն խօսքերը զորս Ռընան այն օրն արտասանեց Սօռպոնի բեմին վրայէն, ատուածացունելով գիտութիւնն, անոր մէջ որոնելով այժն ու բանն, եւ աշխարհի ամէն գերիվերութիւններն։ «Իմ համոզումն է թէ բարի է գիտութիւնն, թէ նա միայն զէնքեր կուտայ պաշտպանուելու համար այն չարեաց դէմ որք գիտութեան միջոցաւ կրնան կատարուիլ, թէ ի վերջոյ յառաջդիմութեան եւեթի պիտի ծառայէ նա, այսինքն այն յառաջդիմութեան որ անարատ է մարդոյն և աղտաւորութեան յարդանքէն։»

Ռընան այդ վճիռն արձակած ատեն իւր ունկնդրաց մէջ ունէր հայ երիտասարդ մը, Արեւելքցի՛ մը, որ իւր բոլոր կենաքը գիտութեան պիտի զոհէր, իւր հայրենակցաց մէջ ալ պիտի ջանար մշակել գիտութեան ճաշակն՝ իւր ազգին առաջին գիտական հանդէսն հրատարակելով քանի մը տարի չարունակ, և վոխանակ տիրանալու այն ոյժին զոր գիտութեան մշակաց կը խոստանայ Ռընան, պիտի մեռնէր օտարութեան մէջ, ամենէն լքեալ, աղքատաց հիւանդանո՛ցն ապաստանած...։

9 Մարտ 1889 ԱՐԱՔՍ

ԹԷԿԹՕՆԻԱՑԻ ՍՐԱՀ

Կիրակի 31 մարտ (Ը. Ե.) ի ժամ 2½ ցերեկի

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏՈՒԵԱԼ

Ի Պ. ՕԿԻՒՍԴ ԼԱՆՑՕՆԻԷ

ԱԶԱԿՑՈՒԹԵԱՆԸ

Ասաջնակարգ Լոնտոնեան դասապետ

Պ. Զ. ՔԱԲՈՒԶԵԼԼԻԻ

ԾՐԱԳԻՐ

1. Ցուցք (brindisi) Վէրտիի պիտի երգէ՝ Օ. Լանցէնի
2. Սդեֆանի Կալօդ Կշիպուքա պիտի սուլէ՝ » »
3. Հիւսք (fantaisie) Սօնամպուլայ օրերայէն՝ Ջութակի համար ձայնակցութեամբ դաշնակի պիտի ածէ՝ Զ. Քաբուզելլի
4. Փայլակ՝ Կուռնոյի, գեղօն (romance) Հալեվիէ պիտի երգէ՝ Օ. Լանցէնի
5. Ֆաուստ՝ պարերգ (ballade) Թիւլէի արքային, և եղանակ գոհարաց պիտի սուլէ՝ » »
6. Նուագահանդէսի մաղուքա Ջութակին, դաշնակի վրայ Ալեքս Քազօրգիի պիտի ածէ՝ Օ. Քաբուզելլի
7. Իտալական երգի արքունի կապէլլայի պիտի սուլէ՝ Օ. Լանցէնի
8. Նուագ Տուրրագոյի՝ պիտի երգէ՝ » »
9. Պարսկական երգ՝ Սդրասուպ պիտի սուլէ՝ » »
10. Օսմանեան երգ՝ պիտի սուլէ և կիթառով ձայնակցէ՝ » » Դաշնակահարն է Պ. Է. Թոմրիէրի։ Մուտք 2 Մէկեան։

Տոմակք կը վաճառուին Բօմէնտին-կէրի Բերայի հաստատութեանց մէջ։

ԱԶԴ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՆԵԱՊՈՏԻ ՐԷԺԻԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ռէժիի վարչութեան դրասենեկին մէջ, ի Ղալաթիա, 1889 ապրիլ 13ին նուազուրդի պիտի դրուի մնուկներու և տուփերու վրայ փաթթուելիք զանազան տեսակ թուղթերու հայթայթումն։ Հետեւաբար կը ծանուցուի թէ ամէն անոնք որք կ'ուզեն մասնակցիլ այդ նուազուրդի պիտի ստանան հայթայթելի թուղթերու մէկ մէկ նըմոյշն և յանձնագրոյ օրինակ մը։

401 1—10

ԵՐԵԲԼԵԶՈՒԵԱՆ ԲԱՌՈՒԱՆ

ԱՆԴՐԻԵՐԷՆ, ՀԱՅՑԵՐԷՆ (ԱՐԴԻ) ԵՒ ՏԱՃԿԵՐԷՆ (ՀԱՅՏԱՏԱՌ)

Ցոյժ մաքուր տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուիլ սկսած է այն գործ՝ որ պիտի ունենայ բաղձացեալ յատկութիւններն, որպիսիք են, ճոխութիւն գործածելի բառից և ոճերու, ճշդութիւն նշանակութեանց և այլն։

Գին բաժանորդագրութեան դէպ. 35
Յետ աւարտման՝ գին » 50
Բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Մինաս Գ. Մինասեան, Ամերիկեան խան, Ֆինճանճըլար, ի Կ. Պոլիս։

338 7—8

Ա.ԶԴ. Ֆրանսացի ընտանիք մը իբր գիշերօթիկ կ'ընդունի քանի մը օտարականներ։—Ֆրանսերէնի դասեր։ Մասնաւոր եղանակ Ֆրանսական լեզուին ուսուցման համար։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ղէռնար Գուշ ի Բարիզ, Իւնիվերսիթէ փողց, Թիւ 34, և ի Պոլիս, առ Իպէրրն Էֆէնտի Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան, Թիւ 9։

41

ՊԱՏԱՐԱԳԱՐԱՆ ԱՌԱՔԵԼԻՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԱՂ ՕԹԱԴԻՐՔ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԳՈՒՐԱԳԻՐ

ԸՍՏ ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ԳԻՆ, ԱԶՆԻՒ ԼՈԹԱԿՈՂՄ 3 ԴՈԼ. ՆՈՑՆ ԸՆՏԻՐ ՈՍԿԵԶՕՄ 4 ԴՈԼ.

174 երեսներէ բաղկացեալ այս Ազօթագիրքը կը պարունակէ առաւօտու, ի ժամու Ս. Պատարագի եւ ի գիշերի բոլոր ազօթքներն, զորս կը զարդարեն 52 պատկերներ պատշաճաւոր յարմարցուած։

142

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ կրնայ Արեւելեան երկաթուղեաց արժէթղթերուն յառաջիկայ վիճակահանութեան համար Բառվէսներ դնել այսօրուընէ սկսեալ ամէն օր ժամ 10 էն 3½ Օսմ. Կայս. Պանքայէն ի Ղալաթիա։

Կ. Պոլիս, 4 մարտ 1889

ԱՆԴՈՆԻՕ ԲԷՌԻՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

61 եւ 71 — Ղալաթիա, Երզանձրլար — 61 եւ 71

Հանդուցեալ ԱՆԴՈՆԻՕ ԲԷՌԻՆԻի ժառանգորդները պատիւ ունին հրաւիրել իրենց բազմաթիւ յաճախորդներն, ինչպէս և հասարակութիւնն, որ հանի այցելել իրենց վաճառատունները, զոր ի նորոյ լցուցած են ամեն տեսակ նոր առարկայներով, ինչպէս, Խոհանոցի վառարաններ ամէն տեսակ։ Վառարաններ յատճապակիէ, երկաթէ, երկաթեայ թիթեղէ եւն։ Խոհանոցի ամեն տեսակ պնտաղք կիսաուռածաւոր թափծու երկաթէ, կիսաուռածաւոր երկաթէ եւ Ֆրանսական պրինձէ։ Պատի ժամացոյցներ։ Լամբարներ։ Դոնտիներ (Ֆրանսական ապրանք) պլակա և ոսկեմաղած պրակա։ արծաթագոծ դեղին մետաղէ Անգլիական դանակներ եղջիւրի և եբենոսեայ կոթերով։ Պարտէզի ջրհաններ, հրդեհի ջրհաններ, Պարտէզի կաղամբներ, Հավասի ծառներ, ամեն տեսակ Լոգարանների եւ եւ։

ՇԱՏ ԶԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐ

Ծան. Բէրինի վաճառատունն ունի արհեստանոց մը՝ հարկ եղած ամէն մեքենայներով՝ նորաբերելու համար յանձնարարեալ ամէն աշխատութիւն։

Ի դիմաց Ա. Բէրինիի ժառանգորդաց

294 Ժ. Պ. Բէրինի

ՍԴՐԱՍԻ ՄՕՐԻՍ ԶԳԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Մարտ, 26 սեպտեմբեր 1885

Պարտնայ Սդրագ և Պոռն,

Սդրագի օշարակը գործածութեան մէջ սուտ չհաներ զինքը բաղկացնող նիւթերուն առաւելութիւնները։ Կ'երեւի իսկ թէ իրենց խառնուրդը, թմրդոր եղուկն ալ ունի պարզամամ կ'ընեն, կ'ուեղեն նաև անոնց կազդուրիչ յատկութիւնները։

Այս պատրաստութիւնը լաւ տեղ մը գրաւելու սահմանեալ է մանկանց հիւանդութեանց մէջ։

ՏՐ. ԿԱԼԷԳԱՆՈ ՍԴՐԱՄՊԻՕ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԲԷՅՐԻ

Պէյազ չայագ Մայա տաղը ապասը, լաճիվերտ վէ գերմիզը Էնդտի չուհաղը, գերմիզը եիւն զայթան, միւխթէլիֆ տիլմէ վէ փուլ, սարը վէ պէյազ թէլ գօփճա վէ սարը թէլ, ամէրիկան պէղի, դալրն ինճէ գօզանա պէղի, քէչի սախթիանը, քանավաչօ բէվէնատուգ ինճէ կիրպաս, չէյ Սիրօզ բամաղը, ֆէս, բիւսկիւլ, էյ հավլուսը, հատաէքեարի քէօսէլէ, վադթա, սկյահ թէլաթին, պէյազ մէչին, Ասիթրաղան վէ գարիպագ չէրիտի, սկյահ վէ պէյազ մագարա, վէ սայա վէ օլան իրլիկի, վէ բօթին լասիկի, մուխթէլիֆ միտար վէ պիչմէ չէրիտի, Շամ ալաճասը, մուխթէլիֆ թօգա, տէօբմէ թագրիսը, սապա մէչկի էտէվլեթլիլ գալրագ թարգիսը, գօյան չերիտի Պոյա խարճը քէմէր գուշագ, եաղլը քէօսէլէ, քիլիմ։

Իւշինճիս օրաուլի հիւմայուն իչիւն Մանասթիրտա թէսլիմ օլունմագ իւզրէ պալէատէ մուր

ՖԷՐՆԷԳ-ՊՐԱՆԴԱ

Մասնագիտութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց
Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Քան տարուան յաջողութիւն Լիսսապիա, Ամերիկա, Ի Հռոմասան, Ալբանիս և Եգիպտոս. — Շաբաթում 1885ի Ան վերապայ. 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մելպուրնի և Պրուսելի, 1879ի Մեմեֆիսի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 1873ի Վիեննայի մեջ ազգային ցուցահանդեսներուն մէջ.

ՖԷՐՆԷԳ-ՊՐԱՆԴԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ պիտդրն է։—Շատ լաւ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իրը զուտ բնական դարման ճաշակային երիկներու, տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և բոլորայի։

ՖԷՐՆԷԳ-ՊՐԱՆԴԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն, և մեսամոգութիւնը։

Այս բնական պիտդրներէն և ամէնքներէն գերազանց, կ'առնուի ամէն օր ճաշէն առաջ իրը ախորժարար։ Հաշէն յետոյ, ազատու մարսողական է։ կարելի է խառնել զանի վերմութի, գինիի, Սէլցի ջրոյ և խաղուելի հետ։

ՖԷՐՆԷԳ-ՊՐԱՆԴԱՆ, ինչպես և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր ամուշարարաց, նրպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։ 381 3—17

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՑԻՇԵՑԷՔ

Եթէ կ'ուզէք ընտիր և լաւ տեսակէ ապրանքներ ունենալ, դիմեցէք ի վաճառատունն

ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՈՒԱՆԸ
(Հիմնեալ 1854ին)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ի մայրաքաղաքիս, որ խիստ չափաւոր գներով առաջնակարգ ապրանքներ միայն կը վաճառէ։

Ամէն շաբաթ նոր ապրանքներ կ'ստացուին հոն, ընտիր, Բեյ, կարգ, պանիր, պաքէմատ, ֆարինաբ, գինի, ոգելից ըմպելիք, հոտաւէտ ծխախոտ, դեղեր, բժշկական պարագաներ, արտաքին դեղեր, և այլն և այլն։

Պ. Գարուանա յանձն կ'առնու անմիջապէս գործադրանատեարց ապսպրել և բերել տալ յանախորդի մը ուզած ո և է նիւթ որ միեանոցին մէջ չգտնուիր։

Դիտեցէք հասցէն

ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

95 և 97, Եիւքսէք Գալտերրմ, Վոյվոտա, Կայսրան Թրամուէյից, Ղալաթիա-Շէշլի, Ղալաթիա։ 231

ՍԳՈՂԻ ՕՇԱՐԱԿ

(EMULSION SCOTT)
ՄԱԲԻՒ ՉԿԱՆ ՉՈՒՏԻՒ

Գաարաատեալ Ձեւամբ ՍԻՊԻՒ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կարիկ չափ ախորժանամ է.

Մարդ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իսկ՝ հոսոֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոցերը
Կը բուժէ ցաւը, գրտաւութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց հեւազնութիւնը

[illegible]

զգրծաց բով։ Գործակատարք են Համիլտ և Հիրիկ, Պոլիս։ 176

ԳՈԼԻԲԻՆԻ ԳԻՆԵՆ հեշտահամ և կազդուրիչ բնակի մէջ, բարիացեալ Բորդոյի գինիէ, Լէգրիկի մսի հիւթէ և Պաղեստի հիւթէ, կազմուելով այդպէս մնալոյնող, զորաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առաջ և թէ անկոյս մարդոյ համար լաւ է հաւասարապէս։

Բժշկական Համայնարանն հաւանած է նոնա և բաղմաթիւ նշանաւոր բժիշկներ յանձնարարեալ է։ ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՌԵԼԻ ՀԱՅԵՆ կրած են իրենց վկայութիւններն։ Աստ կը թարգմանենք վկայութիւնն տարբեր

Թ. ՐԻՔԻՆԱԼՏ ՀՈՒՆԷՍ, Մ. Ր. Ս. Ս. Լ. Լ. Մ. Ֆ. Ս. Ր. Հ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Բոա և 24 Համիլդոն Սքուէյր

Պրէսիա, 2 սեպտեմբեր 1888

Պարոնայք — Ի Նկատ առնելով խորդոս մրցման մը համար գ. Նազան լուրերը, կը փափաքիմ յայտնապէս զուսցել ձեզ թէ օրէտ գոհ եմ ձեր Պահ և Պայթի խառնուրդէն։ Քանի քանի անգամներ տեսած եմ սա ր առողջարար ազդեցութիւնն ոյն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ դայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարզ գիներն (առանց մուգի) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունեցէք, և այլն և այլն

Թ. ՐԻՔԻՆԱԼՏ ՀՈՒՆԷՍ

Ի վերոյ, մայրաքաղաքիս գլխաւոր քիմիկոսներ քիմնապէս յանձնարարած են զայն։

Հարցնել ԳՈԼԻԲԻՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիեգիկի մսի և Պայթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն։

Գիտեցէք ստորագրելոյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գալիման և ընկերութեան գործարանին

Ա. Հոլոնա Նորուիչ և Լոնտոն։

ԷՏՄՈՒՆԴ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱՆ, պահանջացին քով, կայսրան Ղալաթիա-Շէշլի Թրամուէյից- թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՐԻԼԱԳԸՆՍ

Մոպային ապահովութիւն։—Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Պ. Վ. Ուիթոլ, Ուիթոլ խան Պահչէ գաբու Պոլիս. կամ Ղալաթիա Մէրթէպանի փողոց Իզզէթ բաշա խան թիւ 6։ 66

PAPIER WLINSI

ՎԼԻԷՆՍԻ թուղթին անագին յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Առաջնակարգ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի տարութեանց։ Հարբուխ, Պրոնխիդ, Կոկորդի ցաւ, Ցոդացաւ։ Իր գործածութիւն շատ պարզ և դիւրին է։ Կը բաւէ միայն անդամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

J. Wislin & Cº. 31, Rue de Seine Paris

Կը գտնուի ամէն դեղատանց մէջ։
Պահանջել ՎԼԻԷՆՍԻ անունը։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՔՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՁԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1878ի

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ

Որ միմիայն տրուած է
Արծաթազօծ ոսկերչական գործոց

և ԿՐԻՍԹՈՖԼԻ անունն ամբողջ
Միակ երաշխաւորութիւն գնողին համար

ԿՐԻՍԹՈՖԼԷ ՍՊԱՍԱՔ

ՍՊԻՏԱԿ ՄԵՏԱՂԻ ՎՐԱՑ ԱՐԾԱԹԱԶՕԾԵԱԼ

Առանց հոգ ընելու մեզ դէմ մղուած գնոյ մրցման, որ անշուշտ տեսակին յոռութեան շնորհիւ կրնայ լինիլ, միշտ պահած ենք մեր արտադրութեանց կատարելութիւնն և հաւատարիմ մնացած ենք մեր սկզբան՝

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳՈՐԾ ԾԱԽԵԼ ԿԱՐԵԼԻ ԵՂԱՅԻՆ ՁԱԿ ԱԳԱՆ

Գնողին միաքն հանգարտ պահելու համար, նմանապէս պահած ենք

ՄԵՐ ԱՊՐԱՆՑԱՑ ԼԱՒՈՒԹԻՒՆն

ինչպէս որ մեր քառասնամեայ փորձառութիւնն անհրաժեշտ ցոյց տուած է մեզ։

Գնողին համար իրը միակ երաշխաւորութիւն, պէտք է որ ապրանաց վրայ գտնուի գործարանին նշանն և ԿՐԻՍԹՈՖԼ անունն ամբողջ տառերով։

Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ համար մեր միակ ներկայացուցիչներն են ՊՈՐՈՒԼի ԵՂԲԱՐՔ, Ի ՊՕՆ ՄԱՐՇԷ, 354, Բերայի մեծ փողոց, ուր գնողք կրնան վստահ լինիլ, որպէս կ'երաշխաւորենք, թէ մեր անուանի ստորին ապրանք չպիտի ծախուի իրենց։ 85 ԿՐԻՍԹՈՖԼ և ԸՆԿ.

MYRTOL du Dr LINARIX

1844 *Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris*

Le **MYRTOL LINARIX** est présenté sous forme de **Globules** employés avec le plus grand succès contre les

AFFECTIONS CHRONIQUES DE LA POITRINE :
Rhumes, Bronchites, Catarrhe, Asthme avec **Oppression** et **Palpitations.**

Les **GLOBULES DE MYRTOL LINARIX** doivent être pris à la dose de 6 par jour : 2 le matin, 2 vers midi et 2 le soir.

Toutes les personnes qui prennent les **VÉRITABLES GLOBULES DU Dr LINARIX** *s'accordent à reconnaître qu'elles respirent plus facilement.*

Exiger les **Véritables Globules Linarix** *de* **CLIN & Cie, de PARIS,** *que l'on peut se procurer chez les Droguistes et Pharmaciens.*

ԱՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴԱԿԱՆ ԱՐԹԻՒՆՔ

ԱՐԵԱՆ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, Եւ. Վէրք, Ուռեցք, Ցաւ, Կայսուա Հաղ, Շիլարգելութիւն, Կոտոն սի ցաւ, Պիտութիւն, Ընդարձակ թիւն բոլորովին կը բուժին ի ձեռն

ROB LECHAUX ի ԾԵՐՈՒ ՀԻՒԹԵՐՈՎ ՊԱՏՐԱՍՈՒԱԾ

Դրէսոն եւ կարմիր Սալսբարէյլ եւ Բոմատ ենդի Տարգաէօզ Լրշ

Կեղծերէն զգուշանալու համար, բոլոր շիշերուն վրայ պահանջել ԻՐԻՒՕՆ ՏԻ ՖՈՊԻՐԱՆԻ կապույտ դիմիլը կրոյ երաշխաւորութեան երդին և այս տարբերութիւնը

ՉԻՒԱՔԱՐ կը գրկուի հետաքրքրաշարժ տետրակ մը (35 երդ տպագրութիւն)

ՈՍՊ ԼԷՇՕՒ միջոցաւ արեան վերանորոգման վրայ։

ՊԱՐՏՕ—Վեղարան ՄԱՐՏՕ ԼԷՇՕ, Սենդ-Համիէրէն փողոց, 164—ՊՈՐՏՕՅ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Ջեաբը Վի Շիւբեան եղբարք, Բերա և Պոլիս, Գալաթեան, 13, Գարշէ-Գաբու. Պ Կ. Վանտիգնոս և ընկ 14, Սուլթան Համամ փողոց։ Ի Բերա Գանզուբ եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թեսսարիտես, Պէնտ փողոց, 211։ Լոմէն Տելլասուա, Մեծ փողոց, 318։ 1697

ՐՈՊԷՆՍՈՆ

ՏԱՐՈՒԵՒՆԱՅ ՍԱՀՄԱՆԻՉԻՆ

ՄԵՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԲՈՒԼՅԻ ԵՒ ԼՅՈՒԹԵՆԱԳԻՍԻ

Ի Պոլիս Սուլթան Համամ Աշէր Լիֆենդի խանը թիւ 15 և 17

Կը վաճառուի մեծ և փոքր քանակութեամբ

Ի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆ

Այս վաղեմի և հռչակաւոր մթերանոցին մէջ տարօրինակ աժանութեամբ կը վաճառուին Եւրոպայի զանազան քաղաքներէն վերջին նորամուտեանց համաձայն բերուած տարեց և կանանց յատուկ ամէն տեսակ ճերմակեղէնք հովանոցք, գաւազանք, կանանց յատուկ զգեստեղէնք և այլն։ Բաւական է անգամ մը այցելել ՐՈՊԷՆՍՈՆԻ մթերանոցը տեսնելու համար ապրանաց գերազանցութիւնը, գեղեցկութիւնն և դներու այնպիսի աժանութիւն որ գործարանի գնոյն կը հաւասարի և ջիղնար մրցող մը ունենայ։

Գիներն որոշուած են Օսմանեան ոսկին 108 պրուշի հաշուով։ 5

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

THE MUTUAL ACCIDENT ASSOCIATION LIMITED

ԱՐԿԱԾԻ ՀԱՄԱՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երաշխաւորեալ դրամագլուխ 100000 անգլ. ոսկի ամբողջ. ստորագրուած

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՄՈՒՐՀԱՒՈՒ

Ջարկման 4 սպէսի գլուխի մը կ'ապահովէ 1000 ոսկի, Մահուան կամ Աշխատանք և բացարձակ անխարդութեան պարագայի մէջ։
333 ոսկի, Աշխատանք և մասնակի անխարդութեան պարագայի մէջ։
Հարիւրական 6 ոսկի, սովորական անխարդութեան պարագայի մէջ, թէ՛ ամբողջական և թէ՛ մասնակի։

GLASGOW & LONDON ԿԼԱՍԿՕՅԻ ԵՒ ԼՈՆԴՈՆ

Դրամագլուխ 300,000 անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀԱՅԹՆ ԵՂԲԱՐՔ եւ ԸՆԿ.

(171) Պոլիս, Բերայի Համամ, Սայրիկ խան թիւ 13, 14, 15

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՍԱԲԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Լօժէն Բարբոր
» միացեալ գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարէթ Եաղճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԻՒԱՆԱՒՈՐ ԳԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօղեան և Պալբքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամիանեան Ատանա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շերէֆէտտին և Տէրունեան Առալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէյիրմէնճի օղլու Քօնեա, եւն եւն։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի շափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարիմ ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զուտակաց տէր անձանց իրր նուիրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իր կեանքն և իր զուտակաց ապագան ապահովել։ կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իր սրբելի կինն և զուտակները, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արդէն հասարակութեան լաւագոյն ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան չահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ ամէն մի տարի Պիտաբէսթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, ամէն մի չահող թիւ 100 անգլիական ոսկի չահելու պայմանաւ։

Ուզելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։ Ամէն տեղէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարուն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (Խոբեղանաւ Աստրոյոյ-Հունգարական խոսովարանին ներքին գործոց նախարարութեան) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարուն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկային 12 միլիոն է։ 286

ՄԻ՛ԳՆԷՔ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՑՄԸ

ԱՄԵՆՆՇ ԴԱՐԱԳԱՅԻ ԱՑՑՆԼԻՈՒ

ՍԻՆԿԵՐ

Ամերիկեան գործարանի մեքենացներն Ի ԳԱԼԱԹԻԱ, Եիւքսէք Գալտերրմ, 120

Քարաքէշի աղրիւրին դէմ. Ի ԲԵՐԱ, Գալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ Ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90

Ուրիշ ամէն տեղ՝ Վինկէլմանի կարի մեքենային «կեղծերը» միայն պիտի գտնէք։

Վ. ՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
(Շաբաթական) 71

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷԻՑ

Ժ. ԱԼԻՔԵԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾՈՎԱՑԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Երկու տարի է մեր վաճառատունս փոխադրած եմ Եէնի Ճամիէն, Պահչէ Գարու ձէյրայ պէյ խանի տակ թիւ 2 մթերանոցը։ Սոյն միջոցին մէջ վաճառատունս իր դասակարգին մէջ առաջին կարգի եւ ամենաճոխ վաճառատուն մը ընելու համար ամէն ջանք եւ զոհողութիւն չեմ խնայած։ Դիմողք խիստ գոհ պիտի մնան վաճառաց մաքրութիւնէն եւ գներու չափաւորութենէն։ Կը գտնուի Փաղդիոյ, Անգղիոյ եւ Գերմանիոյ հռչակաւոր տանց դեղորայք, մեծ քանակութեամբ Լավատասյի եւ Բելեմիէյի սիրիպամ տը բինն, Նորվիկիոյ զուտ ձկան իւղ, Գաղղիական եւ Անգղիական պատրաստ դեղորայք (Spécialité), վարժարանաց համար քիմիական գործիքներ, որք իրենց տեսակին շատութեամբ բոլոր Պոլսոյ մէջ գտնուածները կը գերազանցեն, ասկերիշներու եւ կրպանոցապետիի համար պէտք եղած գործիքներ եւ դեղեր, Բանեաքի հռչակաւոր տանց բանեաքներ, Պորտոյի եւ Մալակայի գինիներ, մեծ քանակութեամբ Եւրոպական հանրոյին ջուրեր, Հուլիչներու համար նիքել եւ անթիմուան, վերարուժական բաղնիքի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործիք, դեղարանաց մէջ գործածելի պիտոյք, պարապ շիշեր որք մեծ քանակութեամբ կը ծախուին, հականեխական (Anticeptique)ի մեթոդով պատրաստուած Լիմեէի բանալիներ, եւ այլն եւ այլն։

Ամէն կողմէ յանձնարարութիւնք կընդունուին եւ ուղղակի կը դրկուին։ մեծ հոգ եւ խնամք կը տարուի հեռաւոր տեղեր երթալիք ապրանաց պատեղման, ինչպէս յանձնարարք փոքրով տեսած են։

Վաճառատան մէջ կը գտնուի Եւրոպայի յատկապէս բերուած ծառոց պատուաստի համար պատրաստ խիս (մաճառ) որ մեծ ծառայութիւն կընծայէ պարտիզպանաց եւ պարտիզագործաց։ 1669

ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ԶՈՒՏ ՔԱՔԱՕ

Ընդհանրապէս ճանչցուած է քաքաւներուն ամենէն ախորժահամն և լաւագոյնը։

Ի նկատ առնելով իր ընտիր տեսակը, ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ԶՈՒՏ ՔԱՔԱՕ, թէպէտ ըստ երեւոյթին աւելի սուղ, իրօք աւելի ածան քան պարզունակ ուրիշ պատրաստութիւններ, այնպէս որ ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ԶՈՒՏ ՔԱՔԱՕԻ մէկ բաժակը՝ բաժակ մը թէյէ կամ խանհուէէ աւելի չարժէր։ այլ որովհետեւ այս քաքաւն դեղագիտացապէս անմեղարար և դիւրամարս ըմպելի մ'է, իւր ծախսն իրօք չատ աւելի նուազ է։

Կը գտնուի մեծ դեղավաճառաց, նպարավաճառաց և անուշարարաց քով, թիթեղեայ տուփերու մէջ ½, ¼ և ⅛ քիլոկրամ։ 49

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 1686

1889 ՄԱՐՏ 1 ՀԱՐԵԲՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՃՇՈՒՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսֆորէն Էլնող շոգենաւեր

12 30 Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզկ. Դապաթ.
12 30 Եէնիմ. Մէզդ. Պէզիւբաթ. Թարպ. Պէյդզդ. Բաշտաշ. Զուպ. Կանդրճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
12 30 Ամնամ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
1 — Եէնիմ. Մէզ. Պէզիւբաք. Թարպ. Եէնիք. Պիէն. Մարկ. Ի. Հիսար Պեպէք Ամնամ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիքթաշ
2 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէզիւբաքեէրէ. Թարպաշ. Եէնիք. Մարկ. Ի. Հիսար Պեպէք Ամնամ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
2 30 Գանտ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլերպ. Գուզկ. Իսակ.
3 — Ի. Ա. Գամլաշ. Մէզդ. Պէզյտ. Թարպ. Պէյդզդ. Բաշտաշ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ Իսակ.
3 — Եէնիմ. Մէզդ. Պէզիւբ. Թարպ. Եէնիք. Պիէն. Մարկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պեպէք Ամնամ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
4 30 Եէնիմ. Մէզդ. Պէզիւբ. Թարպ. Եէնիք. Պիէն. Մարկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պեպէք Ամնամ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
5 30 Պէյդզդ. Բաշտաշ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
6 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէզիւբ. Թարպ. Եէնիք. Պիէն. Մարկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պեպէք Ամնամ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
7 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէզիւբ. Թարպաշ. Պէյդ. Բաշտաշ. Եէնիք. Մարկ. Գանդրճ. Ի. Ա. Հիսար Գանտ. Ամնամ. Զէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իսակ.
8 30 Ա. Գամլ. Մէզարպ. Պէզիւբ. Թարպաշ. Եէնիք. Պիէնիսա Մարկ. Ի. Հիսար Պեպէք. Ամնամ. Գուրուչ. Ամնամ. Պէշիք. Իսակ.
9 — Պէզիւբ. Թարպ. Պէյդզդ. Բաշտ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսակ.
10 — Մէզդ. Պէզիւբ. Թարպ. Եէնիք. Մարկ. Ի. Հիսար Ամնամ. Օրթ. Պէշիք.

Կոմարքէն դէպի շոգենաւեր

1 15 Պէշիք. Օրթ. Ամնամ. Ի. Հիսար Պոյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյդ. Մէզդ. Եէնիմ.
2 30 Պէշիք. Օրթ. Գուրբ. Ամնամ. Պեպէք Ի. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյդ. Մէզդ. Եէնիմ.
3 — Իսակ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդրճ. Զուպ. Բաշտ. Պէյդզդ
3 30 Գապաթ. Իսակ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Զէնկէլեբ. Ամնամ. Գանտ. Ա. և Ի. Հիսար Գանդրճ. Մարկ. Եէնիք. Բաշտաշ. Պէյդ. Թարպաշ. Պէզիւբ. Մէզարպ. Եէնիմ.
4 30 Պէշիք. Օրթ. Գուրբ. Ամնամ. Ի. Հիսար Պոյաճ. Պիէն. Եէնիք. Թարպ. Պէզիւբ. Մէզդ. Եէնիմ.
6 — Գապաթ. Իսակ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Ամնամ. Պեպէք Ի. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Պէյդզդ Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Ի. և Ա. Գամլաշ
7 — Պէշիք. Իսակ. Գուզկունտէ. Օրթաք. Պէյլեր. Զէնկէլ. Ամնամ. Գանդ. Ա. և Ի. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Թարպ. Պէզիւբ.
8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուրբ. Ամնամ. Պեպէք Ի. Հիսար Մարկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյդզդ. Բաշտ. Մէզդ.
9 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլլդ. Զէնկ. Ամնամ. Պեպէք
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլեր. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդրճ. Զուպ. Բաշտ. Պէյդ. Թարպ. Մէզ. Ի. և Ա. Գամլաշ
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամնամ. Պեպէք Ի. Հիսար Պոյաճ. Պիէն. Եէնիք. Թարպաշ. Պէզիւբ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամնամ. Պեպէք Ի. Հիսար Մարկեան Եէնիք. Թարպաշ. Պէզիւբ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլեր. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանդրճ. Զուպ. Բաշտաշ. Պէյդ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլեր. Զէնկ. Վանիք.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուրբ. Ամնամ. Պեպէք